

T A G A J Á N L Á S O K.

1884.

Az I-ső osztály részéről.

1. Beöthy Zsolt. I. tag rendes tagul ajánlva

Szász Károly rendes tagtól.

Az I. (nyelv- és széptudományi) osztályban, széptudományi részről üres-ségbe jött *rendes tagságra* Beöthy Zsolt. lev. tagot van szerencsém ajánlani.

Hogy levelező tagjaink díszes sorából több érdemes s részben régiek közül épen Beöthy Zsoltot ajánlom, oka az, mert rendes tagjaink között a tiszta széptannal foglalkozó egy sincs; a költészet, szépirodalmi kritika, irodalomtörténet bőven vannak képviselve, a széptan nincs. S e téren Beöthy Zsolt — irodalmi működésével s egyetemi tanszékén is — kiváló jeleit adta tudományos képzettségének és munkásságának.

Beöthy Zs. 1877-ben választatván Akadémiánk levelező tagjává, irodalmi munkásságának csak ez idő óta termékeit kell ajánlásam indoklására elősorolnom.

Önálló munkái ez idő óta

1. *A magyar nemzeti irodalom története* (1879—84) két kötetben, második s harmadik át- meg átdolgozott kiadásokban. E munkájában Beöthy a Toldy által tört nyomokon önállóan halad, sok új adattal és mindenütt saját ítélettel. Míg a legtöbb irodalmi kézi könyvünk csak Toldy kivonata vagy átirása, az övé, még a hol Toldyt követi is, önálló ítéleteken alapúl, melyek aesthetikai tanulmány s ízlés gyümölcsei.

2. *Rajzok* (1879), szépprózai dolgozatok, a Kisfaludy Társaság kiadásában.

3. *Színműírók és színészek* (1882), önálló aesthetikai tanulmányok.

4. *Csató Pál szépirodalmi munkái* (1883. a Kisf. Társ. kiadásában), egy kis kötetet tevő életrajzi bevezetéssel látta el.

5. *A szépprózai elbeszélés* a régiebb magyar irodalomban. A Kisfaludy Társaság által 1880-ban 100 arany pályadíjjal jutalmazott mű. Sajtó alatt.

6. *Ráskai Lea* (1881) költői elbeszélés.

7. *A tragikum* (k. i.), sajtó alá kész, s a Kisfaludy Társaság által kiadásra szánt nagyobb tanulmány (mintegy 30 ív), mely a tragikum elméletét minden oldalról kifejti s oly monographiának tekinthető, minő önállóan, más irodalmakban sincs. A tragikum, mint az aesthetika egy része tárgyaltatott eddig; külön s oly részletes fejtegetésben, mint Beöthy e dolgozatában, még nem volt megírva.

Ez önálló dolgozatokon kívül Beöthy számos szépirodalmi, kritikai, aesthetikai s irodalomtörténeti dolgozattal gazdagította irodalmunkat. Legyen elég ezek közül csak néhány nagyobb s főbbet említeni. Ilyenek:

1. Mikes Kelemen novellái (Budapesti Szemle 1880).
2. Mária Terézia és a m. nemz. művelődés (Árvízkönyv 1881).
3. Faust és Ádám. (P. Napló 1883).
4. Antigone. (M. Tanügy 1884).
5. Haller és a Hármas historia (Philol. Közl. 1881).
6. Munkácsy és a Krisztustypusok fejlődése. (P. Napló 1883).
7. *Greguss Ágost emlékezete.* (A Kisz. Társ. 1884. évi közgyűlésén. Pesti Napló 1884).

Megemlítem végül, mint szerkesztést, hogy a Kisz. Társ. évlapjai XIV—XVIII. kötetait, mint a társaság titkára, szerkesztette.

Mindezek alapján s a fentebb megjelölt szempontból bátorkodom ajánlásokomat megújítani, s a T. Osztály és majdan a Tek. Akadémia figyelmébe ajánlani.

2. Szarvas Gábor I. tag rendes tagul ajánlva

Hunfalvy Pál rendes tagtól.

Szarvas Gábor a „Magyar Nyelvőr“ szerkesztője 1871 óta az Akadémiának levelező tagja. Azóta részint az ülésekben olvasott fel a magyar nyelvészetet tárgyzó értekezéseket, részint a Magyar Nyelvőr-ben közölt és közöl folyvást számos dolgozatot, behatóan és kiváló szakértelemmel tárgyalván leginkább a nyelv gyakorlati használatára vonatkozó különféle kérdéseket.

A nyelvészet terén kifejtett munkásságot tekintve, szükségtelennek tartom a részletekbe bocsátkozást. Művei közül kiemelem „A magyar igeidők“-ről írt, az Akadémiától jutalmazott terjedelmes munkáját. Az *ik*-es igeokről szóló cikksorozatot.

Főleg őt, mint a „Magyar Nyelvőr“ szerkesztőjét illeti annak érdeme, hogy most magyar nyelvészeti kérdések iránt országsszerte élénk érdeklődés uralkodik, s hogy sokan a népnyelv sajátosságait megfigyelik s annak kellő ismeretére adatokat gyűjtenek. Nem kevésbbé fontos Szarvas Gábornak azon munkássága, melyet a nyelvtörténeti tanulmány ügyében kifejtett, kivált mint a Nyelvtörténeti szótár terjedelmes munkálatainak főintézője.

Levelező tagsága óta a következő nagyobb dolgozatokat írta (a melyek nyelvemlék-tanulmányra, népnyelvismeretre, szóeredetnyomozásra vonatkoznak):

1. A Ferencz-legenda. (Nyelvőr I. köt.) — 2. A magyar nyelvbéli idegen szók (u. o. II. köt.) — 3. A moldvai csángó nyelv (u. o. III. köt.) — 4. Az *ik*-es ragozás kérdése (u. o.) — 5. A nyelvújítás apologiája (u. o. IV.). — 6. A szlávóniai tájjszólás (u. o. V. köt.) — 7. A magyar nyelv szótára (u. o. VII. k.) — 8. Ballagi Mór és a magyar nyelv (u. o. X. k.) — 9. Miklosich: A magyar nyelvbéli szláv szók (u. o. XI. k.) — 10. A nyelvigazítók. — 11. Szómagyarázatok. (Trágya. Kőce. Kagyló. Csödör. Csákó. Viheder. Rét, réteg. u. o. XII.) stb. stb.

3. Ponori Thewrewk Emil l. tag rendes tagul ajánlva

Zichy Antaltiszt. tagtól.

Ponori Thewrewk Emil egyetemi tanár ezelőtt tíz évvel lett Hunfalvy, Budenz és Ballagi tagtársaink meleg ajánlatára, Akademiánk tagjává. E választást, ifjúkora daczára, addig kifejtett irodalmi munkássága bőven indokolta ugyan; de még fényesebben igazolá nyomban a kedves meglepetés, melyet barátainak s nyelvészeti irodalmunk minden barátjának azzal szerze, hogy a *Helyes Magyarság elvei* című munkájával a Marczibányiféle 80 aranyos pályadíjat elnyerte.

Azóta kifejtett írói munkássága e kezdetnek méltó folytatása volt.

Jókor felismerve kiváló hivatását, első sorban ugyan a nálunk kissé aláhanyaglott, de újabban ismét lendületet nyert *classica-philologiai* tanulmányoknak szentelte idejét és erejét; de tudott időt találni ugy *egyetemes nyelvtudományi*, mint *magyar nyelvészeti* értekezések, s ezen felül *tanügyi*, sőt *költői*, nagyobb kisebb munkák — önálló és műfordítások — írására is.

A legelől említett rovatban elég a *Homér Iliás*- és *Odysszejára*, ugy *Anacreonra* vonatkozó tanulmányait, a *Bionról*, *Platóról*, a *görög történelemről* (vonatkozással az angol Grote művére) s a *római és görög pénzzszámításról* írt, mindig találó és eredeti felfogásról tanuskodó értekezéseit, — s ezekkel párhuzamosan a *latin klasszikusokról* is, mint Vergil-, Tacitus-, Martialis-, Livius- és Julius Caesarról írt kritikai czikkeit kiemelnem.

E dolgozatok a mi középiskolai tanárainknak, a Tanodai Lapok, Magyar Nyelvkincesek, Magyar Nyelvészet, Tanáregylet Közlönye, Kalauz stb. szaklapok olvasóinak élénk és hálás emlékezetében vannak, s nem egy új tehetséget serkentettek nemes példakövetésre.

Munkáinak az említettem öt szakba osztályozható hosszú sorát megörökíti Akademiánk Almanachja is. (Lásd: Tagok munkálatai 1872. óta egész mostanig.)

A nálunk oly nagy hézagot pótló, s immár a külföld elismerését is kiérdemelt *Philologiai társaságnak* Thewrewk úr volt megalapítója. Ennek most is buzgó elnöke, éltető lelke, s hivatalos közlönyének, az Akademia által méltán gyámolított *Egyetemes Philologiai Közlönynek*, Heinrich Gusztávval egyetemben nyolcz év óta szerkesztője s egyuttal legszorgalmasabb munkatársa.

Az Akademia pártfogása alatt álló *Nyelvrörnek* is munkatársa, s etymologiai fejtegetései, — p. o. Évad-ivad, Cserbenhagyás, Füstpénz, Börönd, az *i* képző, Talan-telen, Lag-leg, az állatok beszédéről stb. e. — e derék szakközlönynek kiváló lapjait foglalják el.

Míg egyes czikkekkal, bel- és külföldi szaklapokon kívül, szétszórttan, régebben az Uj Magyar Muzeumot, Figyelőt, újabban majd a Fővárosi Lapokat (Czigány-nyelv s népdalok, Szabó István jubileuma) majd a Nemzetet (Kőrösi Csoma Sándorról, Arany Jánosról, az Udvariasság nyelve stb.), majd Magyarországot és a Nagyvilágot stb. gazdagította, s időnként élezes Epigrammákkal fűszerezte, komolyabb tanulmányait pedig, saját lapján kívül a mi Nyelvtudományi Közleményeinkben rakta le: a Philologiai társaság évi közgyűlésein talpraesett *elnöki beszédekben* a philologia terén való egész működésünket s kivívott sikereinket összegezte, — felmutatva a régibb műveltségű népek előtt is, hogy nem méltatlan versenytársaik vagyunk, ébresztve, buzdítva a jövőben még többet ígérő

ifjabb erőket s becses adalékokat nyújtva a korunk kulturtörténete leendő kutatóinak s megíróinak.

Kevés zajjal, fénynyel, kevés anyagi haszonnal jár e hangyaszorgalmu működés; de annál inkább felhívja az avatott körök, a tudományos testületek méltánylé figyelmét.

Derék tudósunk kora zenitjétől még távol állva bár, az e téren mozgó külföldi tudósok és tudós társulatok figyelmét rég magára vonta, s azok részéről a buzditó elismerés nem egy, reánk is díszit hozó, jelével találkozott.

Stier, zerbsti rector, a brémai Philologische Rundschau-ban kiemeli, saját szavait idézve „das durch E. v. Thewrewk *angeregte frische Leben* in der Philologenwelt.“

Jordan, königsbergi tanár. Vindiciae Sermonis Latini Antiquissimi (Regiomonti 1882) cz. munkájában, mint „viri doctissimi illius“ emlékezik meg róla.

Georges, a jelenkor első lexicologusa, a legkitünőbb eredményeket, „Leistungen“, helyezi kilátásba a „Gelehrtenwelt“ számára ama tudóstól, kinek olyan alapos készültsége van (so gründliche Vorstudien).

Franziaországban arra méltatták, hogy a Charles Graux emlékére kiadott gyűjteményes munkában ő képviselje hazánkat.

Olaszországban Angelo de Gubernatis az ő Dizionario Biografico-jában, az „egregio filologo“ életrajzát adta ki.

A berlini *Philosophische Wochenschrift* méltó dicséretekkel halmozza el, s szinte fájlalva az általa oly szigorúan követett horatiusi nonum prematur in annum-ot, várva várja az általa kiadandó Festus-codexet, melyet, mint legjavát, — the last but not the least, — indokolásomban utoljára hagytam.

A fentidézett tudósok is már előre tudomást vettek e Festi Paulus kiadványról, melyet jeles szaktudósunk, — a mi méltó büszkeségünkre is, sajtó alá rendez, s melylyel egy monumentum aere perennius fog magának állítani.

Míg a mi budapesti tudományos egyetemünk, e jeles tanárát tiszteletbeli doctori diplomával tüntette ki, a berlini Gesellschaft für das Studium der neueren Sprachen szintén tagsági oklevéllel tisztelte meg.

Nagyítás nélkül mondhatjuk, hogy Ponori Thewrewk Emil, a modern nyelveknek is különben alapos ismerője, a classica philologia *ujabb tudományos módszerének* magyar földön tulajdonképeni megalapítója lett.

S hogy mennyire központja ő nálunk az e téren való tudományos mozgalomnak, azt mutatja ama művek nagy száma is, melyeket az ifjabb nemzedék tagjai neki ajánlottak. Mesteröket, útmutatójukat tisztelik benne.

Legujabban az I. osztály kebelében megalakult *Classica-philologiai bizottságban*, kiváló tehetségének és szorgalmának, előadói s jegyzői minőségben is, új működési tért nyert.

Első kiadványunk az ő Anacreon fordítása lesz, melylyel az Akadémia aegise alatt világgá bocsátandó classikai gyűjteményünket a legméltóbban megkezdhetni véljük.

Ha csak az imént szentesített középtanodai törvény várható befolyását mérlegeljük is, — és ha méltó elismeréssel fogadjuk a közoktatásügyi miniszternek a mi philologiai bizottságunk irányában tanúsított előzékenységet: szinte erkölcsi kötelességünkké válik az immár hanyatlani kezdett ó-görög és római műveltség kultusának, ahol alkalom kínálkozik, részünkről is segítségére sietni, s felvirágoztatására megtenni azt, a mi tőlünk telhetik.

E szempontból is alig vonhatjuk meg elismerésünket már is európai hírnek örvendő tudósunktól, kitől még ezentúl is sok jót, jelest várhatunk.

A közelismerésnek jól kiérdemelt annyi jelei után, siessünk mi is Ponori Thewrewk urat Akadémiánk *rendes tagja* címével és jogaival felruházni.

4. Baksay Sándor kun-szent-miklósi reform. lelkész, a Kisfaludy Társaság tagja levelező tagúl ajánlva

Ponori Thewrewk Emil lev. tagtól.

Huszonhárom éve, hogy Baksay mint szépíró a nyilvánosság elé lépett, s ezen idő alatt a következő művei jelentek meg :

Pálóczi Horváth Adámról szóló irodalomtörténeti rajza, Ballagi „Házi kincstár“-ában.

„Egy kopott naplóból“ és „Szentkirályi Kata“ című erőlteti irányu rajzai, ugyanott. Szerzőjük egészséges, törül metszett, magyaros prózájával annyira feltűnt, hogy Arany János Figyelőjében is megemlítette s Koszorúja dolgozó társául szolgáltatta fel.

Ezeket követték többnyire a protestáns egyházi és iskolai életből vett rajzai. Nevezetesen : „Ti piómen ; — Ti fágómen“ ; a pataki diák életből, „Patak-banya“ a baranyai népeletből, „Hová Julis“ — „Hajmagágó“ — „Szálka Péter“ stb. mind hasonló fajta rajzok és elbeszélések, melyek protestáns folyóiratokban és naptárakban jelentek meg, s a maga körében egyre olvasottabbá tették a fiatal író.

1868-ban jelent meg az Akadémiától pályadíjjal jutalmazott klasszikus műfordítása : Lucanus Pharsaliája.

A Kisfaludy-Társaság a műfordításnak és a népies prózának e kitűnő mesterét 1872-ben tagjául választotta. Székét a „Választások előtt“ című, a megyei korteséletről vett eleven elbeszélésével foglalta el, mely a Kisfaludy-Társaság Évlapjai IX. kötetében van közölve. Azóta a társaság kebelében részint görög és latin remekírók fordításainak alapos bírálatával, részint felolvasásaival működik. Ez utóbbiak közül „Babet“ című humoros novellája egészen elragadta a nagy közönséget, s még a legkényesebb műbírálok tetszését is megnyerte. Megjelent a Kisfaludy-Társaság Évlapjai XVIII. kötetében.

Az időközben a Vasárnapi Ujságban megjelent nagyobb elbeszélései közül nevezetesen megemlítendőek ezek : „Csudálatos történet“. — „Jobb kezem“. — „Pusztai találkozás“.

Töredékek csak, de a legnagyobb várakozásra jogosító töredékek magyar Iliasából való mutatóványai. E fordítás nem úgynevezett philologiai fordítás, mely mind tartalmi, mind alakbeli hűségen alapszik, hanem a szó szoros értelmében magyar költői fordítás, mely magyar rhythmusban, törül metszett költői magyarsággal teszi az idegen remeket irodalmunk birtokává. „Az Ilias I. énekéből“ megjelent a Vasárnapi Ujság 1877. 45. sz. 706 sk. lap., az Ilias XIV. 153—351. a Budapesti Szemle XI. 150—158. lap. — Egynémi rész (péld. Hektor búcsúja) még kéziratban van.

Az elmondottakból látni való, hogy Baksay megválasztását czélozó indítványommal három nyomós ítéletre támaszkodhatom: Arany Jánoséra, ki Baksayt annyira méltatta, hogy „Koszorú“-ja dolgozó társául szőlította fel; a Magy. Tud. Akadémiáéra, mely a Lucanus fordítására (egy lelkes főpap ajánlatából) kitűzött (eredetileg 100, de időközben kamataival 132 aranyra felszaporodott) pályadíjt Baksay fordításának ítélte oda, s a Kisfaludy-Társaságéra, mely Baksayt írói érdemeinél fogva tagjául választotta.

Irodalmunk kincsbeli gyarapodásának tartanám, ha Akadémiánk a jeles író és műfordítót tagjai közé választaná, s e kitüntetés arra buzdítaná őt, hogy élete nagy művét, a homéri költemények vagy legalább az Ilias fordítását mielőbb befejezné.

5. Pálffy Albert a Kisfaludy-Társaság tagja levelező tagul ajánlva

G y u l a i P á l rend. tagtól.

Pálffy Albert negyven év óta buzgó és jeles művelője szépirodalmunknak. Már a negyvenes években feltűnt beszélyeivel, a melyeket nem sokára két regénye követett: *A magyar milliomos* 1845. és a *Fekete könyv* 1846. Beszélyei 1850-ben jelentek meg összegyűjtve *Egy földönfutó novellái* czim alatt. Az ötvenes és hatvanas években szintén számos beszélyt és két regényt (*A fejedelem keresztelénya* 1856 és *Az atyai ház* 1858) bocsátott közre. Néhány évi hallgatás után, egy pár év óta ismét néhány beszély jelent meg tőle a *Budapesti Szemlében* és a *Fővárosi Lapok*-ban. A Kisfaludy-Társaság tavaly egy kétkötetes új regényt adott ki tőle (*Eszti ke kisasszony profeszora*), mely köztetszésben részesült; a *Budapesti Szemlé*-ben ez évben egy új regénye indult meg: *Anyu és grófné* s a Kisfaludy-Társaságnál egy harmadik új regénye van bírálat alatt. Mind e művek széleskörű világismeretről és nem közönséges leleményről tanuskodnak, de kiváló különösen Pálffynak előadása és stílje. Alig van valaki regényíróink között, a ki stíljében az egyszerűséget több élénkséggel s a könnyedséget több világossággal párosítaná. Minden esetre Pálffy Albert egyike jelesebb prózaíróinknak, s méltán foglalhat helyet az Akadémia I-ső osztályának tagjai között.

6. Dr. Szinnyei József a budapesti t. egyetemen a finn nyelv és irodalom magántanára levelező tagul ajánlva

a) B u d e n z J ó z s e f rendes tagtól.

Magyar nyelvtudományunk sikeres haladását — kivált a rokon nyelvek terén megkívántató nyomozásoknak sokféleségét és nagy terjedelmét tekintve, — számos oly munkások közreműködésétől kell várnunk, kik alapos nyelvészai készültség és az egész tanulmánykörben való kellő tájékozottság mellett, mégis szellemi erejüket némi kizárólagossággal egyes fontosabb részletek tüzetes tanulmányozására és kifejtésére fordítják. Mint ilyen specialista fölkarolta dr. Szinnyei tüzetesb tanulmánytárgyául a finn nyelvet, a melyet az ugor nyelvek közt alakjainak aránylagos jó conserváltsága és teljessége, valamint dialekticus változatainak fejlettsége kiválóan tanulságossá tesz, úgy hogy beható ismerete az ugor összehasonlító nyelvtanulmányoknak is legalkalmasabb alapvetéséül szolgál. De ő nem csak szorosan nyelvészeti irányban finnista, hanem a finn irodalomra is

kiterjeszti figyelmét, a mely pedig tudvalevőleg nagybecsű és világhírű népköltészeti kincseivel is jeleskedik, — a mihez még azon érdekes körülmény járul, hogy folyvást tovább művelődő nyelvében csak úgy szemlélhetjük az európai cultúr-nyelvekkel való megmérkőzést, mint a magyar irodalmi nyelvben, a minek hasonlító megfigyelése szintén sokféle tanulságot nyújt. Dr. Szinnyei a finn nyelv tüzetesb tanulása végett egy évet magában Finnországban is töltött (1879—80) s csakhamar e nyelvnek még gyakorlati tudását is annyira vitte, hogy egy magyar vígjátékot (Szigligeti „Czigányát“) finnre fordíthatott s Jalava A. finn íróval szövetségbe finn nyelvű [segédkönyvet szerzett a magyar nyelv megtanulására (*Unkarin kielen oppikirja*). — Azóta több becses ismertetést közölt egyes finn dialectusokról s több rendbeli értekező és bíráló dolgozatokban mutatta be folyvást haladó nyelvészeti tanulmányát. Sőt immár nagyobb munkával is gazdagította magyar nyelvészeti szakirodalmunkat, mely épen ilyennek eddig nagyon is a hiányát érezte: nagy szakismerettel és gondos szorgalommal kidolgozott finnmagyar szótára olyan terjedelemre készült, hogy úgy az általánosb érdekű finn irodalom, mint különösen a finn népköltészet tanulmányozásában biztos vezérről szolgál.

Meglehetősen terjedelmű irodalmi munkásságából elég itt megemlítenem a következő dolgozatokat:

Récai magyar-ugor nyelchasonlítása (Nyelvt. Közl. XV. 1879.)

A vepsz nyelvről (Nyelvt. Közl. XVI.)

Lönnbohm: Adalék a keleti-finn tájbeszédék ismeretéhez (Nyelvt. Közl. XVI.).

Ahlquist, Suomen kielen rakenmus (Bírálat: Nyelvt. Közl. 1881.).

Vámbéry: A magyarok eredete (Bírálat: Philolog. Közl. 1883.).

Niitā-niitā kielitieteen alalta (Jalava: Unkarin Albumi 1881.).

Kuuluuko Unkarin Kieli Suomalais-Ugrilaiseen Kielihimeoon? (Suometar 1883.).

A magyar irodalomtörténetírás ismertetése, 1877.

A tudomány, irodalom és művészet állapota Magyarországon Mátyás király trónraléptétől a mohácsi vészig (a magy. tud. Akadémiától 1877. jutalmazott pályamű.).

Az ezer tő országa. Finnország. Budapest 1882.

Unkarin Kielen oppikirja (a magyar nyelv tankönyve) Tohtori J. Szinyeiltája A. Jalavalta, Helsingfors 1880.

Finn-magyar szótár. A magy. tud. Akadémia kiadása. Budapest 1884.

b) Barna Ferdinánd lev. tagtól.

Az újabb időben felmerült ifjabb irodalmi erők között a legtehetségesebbeknek, legalaposabban képzeteknek, legszorgalmasabbaknak egyike ez idők szerint kétségkívül dr. Szinnyei József, a ki is mind választott külön szaktudománya: az összehasonlító altaji nyelvészet terén kifejtett minden dícséretet érdemlő kitünő dolgozataival, mind a hazai hirlapirodalomban 1873-tól kezdve vagyis 10 éven át nem kevesebb mint 109 különféle tárgyú, részint eredeti, részint németből, francziából, olaszból, angoltól és finnból fordított cikkeivel egyaránt kitüntette magát.

Ezek közül csak a következő nyelvészeti tartalmu czikkeket említem meg:

1. 1. Finn állatmesék. (Ellenőr 1877.)
2. Végtére. Véghetetlen. (M. Nyelvőr 1878.)
3. Vörösmarty mint nyelvész. (Figyelő 1878.)
4. Bocsát (M. Nyelvőr 1879.)
5. Budenz. Ueber die Verzweigung der ugrischen Sprachen. (Ismertetés. Budapesti Szemle 1879.)
6. Az *aj* alapszó és családja (M. Nyelvőr 1879.)
7. Taval (M. Nyelvőr 1879.)
8. Köt és f. köyttä. (Nyelvtudom. Közl. 1879.)
9. Révai magyar-ugor összehasonlítása. (U. o. 1879.)
10. Egy finnországi dialectus ismertetése. (U. o. 1880.)
11. Niitä-näitä kielitieteen alalta. (Jalava: Unkarin-Albumi 1881.)
12. Ahlquist: Suomen kielen rakennus. (Bírálat: Ny. K. 1881.)
13. A vepsz nyelv. (U. o. 1881.)
14. Vámbéry. A magyarok eredete (Bírálat: Egyetemes Philologiai Köz-
löny 1883.)
15. Kuuluuko Unkarin kieli Suomalais-Ugrilaiseen kielihaimoon? (Suome-
tar 1883.)

II. Eredeti munkái (a külön lenyomatokkal együtt):

1. Irodalmunk története 1711—1772-ig. Budapest 1876.
2. A magyar irodalom-történetírás ismertetése. Budapest 1877. Második kiadás, Budapest 1878.
3. A tudomány, irodalom és művészet állapota Magyarországon Mátyás király trónraléptétől a mohácsi vészig. (A m. tud. Akadémia által 1877-ben 60 arannyal jutalmazott pályamű. Még kiadatlan.)
4. Révay magyar-ugor nyelvhasználása. Külön lenyomat a Nyk-ből 1879.
5. Unkarin-kielen-oppikirja Tohtori J. Sz: ltä ja A. Jalavalta. Helsingissä 1880. 8° 303 + 20 l.
6. A vepsz nyelv. (Külön lenyomat a Nyk-ből 1881. 8° 44 l.)
7. Az ezer tó országa (Finnország) Budapest 1882. 8° VI. + 496 l.
8. A magyar nyelv rokonai. Budapest 1883. 8° IV. + 48 l.
9. A magyar nyelv eredete. Külön lenyomat a Phil. Közönyből. Budapest, 1883. 8° 67 l.
10. Suomen kielen heimolaiset. Porvoo 1883. 8° 39 l.
11. Finn-magyar szótár. A m. tud. Akadémia kiadása. Budapest, 1884. XIX. + 528 l.
12. Iskolai magyar nyelvtan. Első rész. Budapest, 1884. 8° 4 + 99 l.
13. Észrevételek Szilasi M. cikkére a magyar *van*, *ven*-ről. (Magyar Nyelvőr 1883.)
14. Hunfalvy, Vámbéry's Ursprung der Magyaren. (Ismertetés: Budapesti Szemle. 1883.)
15. A magyar nyelvtudományi irodalom bibliographiája. (Magyar Könyv-
szemle 1883.)
16. Az ugor népek. (Budenz-Album.)
17. A finn igeképzés-tanból. (U. o.)

18. Mássalhangzó-gyengülés a finn-nyelvben. (U. o.)
19. Adalékok az ugor nyelvek jelentéstanához. (U. o.)
20. A *pää* (fej) szó szerepe a finn nyelvben. (U. o.)

III. Önállóan megjelent tőle 5 kötet fordítás és pedig angolból egy, németből három, francziából egy, magyarból finn-re egy, névszerint Szigligeti Czigány-ja, finnül: Mustalaian.

Tekintve azon körülményt, hogy a Tekint. Akademia újabb időben figyelmét oda irányozta, hogy az egyes osztályokba főleg egészen megbízható munkabíró erők választassanak be tagokul: a választás méltóbbra bizonyára nem eshetnék, a mi megjelent művei fentebb fölmutatott jegyzékeiből fényesen kitűnik.

7. Dr. Genetz Árvid, lyceumi tanár Finnországban (Tavastehus), kültagul ajánlva

a) B u d e n z J ó z s e f rend. tagtól.

Dr. Genetz Árvid több czímen érdemli meg kiváló figyelmünket. Összehasonlító nyelvtudományunk neki köszöni — nemcsak a keleti finn dialektusok (karjalai, vepsz) az eddiginél bővebb és pontosabb ismeretét, hanem a lapp nyelvnek a Kóla félszigetén dívó változatainak (az úgynevezett orosz-lapp dialectus) első föl kutatását és jószámú a legnagyobb hangtani pontossággal följegyzett nyelvszövegekben való fölmutatását is. — Mint a finn nyelvtudomány-nak derék munkása, a többi rokon nyelvek felé fordulván, először a magyar nyelv tanulmányához fogott — s e czélból eljött Magyarországra, hogy közvetlen tapasztalásokat is szerezzen, s minden lehető segédeszközöket is fölhasználhasson; hogy mily eredménnyel tette ezt egy rövid év alatt — annak tanuja volt azon akadémiái ülés (1879), a melyben saját magyar nyelvű értekezését olvasta föl. — Azóta ő hazájában folytatja a magyar tanulmányt, figyelemmel kísérvén magyar nyelvtudományi és egyéb irodalmunkat; sőt tanítván is a magyar nyelvet; s tudomásunk van róla, hogy magyar-finn szótár készítésével is foglalkozik.

Dr. Genetz, ki a finn népköltészeti hagyományok újabb gyűjtésében is jelentékeny részt vett, költői tehetséggel is rendelkezik; egyebek közt van egy műfordítása (Arany Toldijából), melyben megmutatta, hogy lehetne a magyar eposzt a finn népeposz alakjába önteni.

Méltán megilleti őt már az I. osztálybeli kültagság — mint finn nyelvész s mint finnországi hungaristát!

Irodalmi munkásságából főlemlítem a következőket:

Lautphysiologische Einführung in das Studium der westfinnischen Sprachen és Versuch einer karelishen Lautlehre (tudori értekezések) Helsingfors 1877.

Orosz-lapp nyelvmutatványok. Máté evangéliuma és eredeti textusok. (Nyelvt. Közl. XV. = Ugor füzetek 1. szám.) Budapest 1879.

Orosz-lapp utazásomból. Budapest 1879.

Vepsän pohjoiset etujonkot [A vepszség északi előcsapatai]. (Kieletär I. 4. 5. füzet. Hels. 1872).

Tutkimus Venäjän Karjalan Kielestä. [Orosz-karjalai nyelv: nyelvmutatványok, szótár, nyelvtan]. Hels. 1880.

b) **Barna Ferdinánd** lev. tagtól.

Genetz Arvid mint finn író hazájában közelszerés szerint úgy ismeretes, mint a ki anya-nyelvét hazája művelt osztályában a legnagyobb arányokban bírja, s nyelvezte a finn remek irány mintaképének méltán tekintetik, a mit erről megjelent műveinek irálya fényesen bizonyít.

Ugyanő a mult 70-es évek vége felé hazánkban a magyar nyelv elsajátítása végett teljes egy évig időzvéen, itt nyelvünket annyira elsajátítá, hogy a tek. Akadémia I-ső osztálya 1879 év tartott ülésében ily czim alatt, „Orosz-lapp utazásom“ magyar nyelven egy fölolvast is tarthatott, mely az Akadémia kiadásában meg is jelent. (Érték. a Ny. és széptud. köréből VIII. k. III. sz. 1879.)

Munkái közül a nevezetesbek a következők :

a) Kertomus Suojärven pitäjäsä, je matku stuk. Siani Siellä v. 1867. (Suomi VIII. 201—275. l.) (Szuojervi járás leirása, s ottani utazásom.)

b) Vepsän pohjoiset etujonkot. (Kieletär, IV. 3—32. és V. 3—26.) (Az északi vepsz nyelvjáráások).

c) Ahlquist. Unsi suomalaisen lukemisto-jához ő készítette a finn-svéd szótárt. Helsingf. 1876.

d) Két finn népmese (Egyetemes Philologiai Közlöny 1879. 203. l.)

e) Orosz-lapp utazásom. (Érték. a ny. és széptud. köréből VIII. kötet III. sz. 1879.)

f) Orosz-lapp nyelvmutatványok. (Nytud. Közl. XV. 74. 287.)

g) Tutkimus Venäjän Karjalan kielestä. Hels. 1880. (Az orosz karjalai [finn] nyelv vizsgálata).

h) Suomen kielan äänne-ja muoso-oppi ynnä runous. oppi. Hels. 1881. (A suomi nyelvhang és alakana).

i) Fordított költeményeket és elbeszéléseket magyarból finnré.

A II-dik osztály részéről.

S. Apáthy István lev. tag rendes tagul ajánlva

Tóth Lőrincz rend. tagtól.

Dr. Apáthy István, ki 1873. évi május hó, tehát 11 év óta a M. T. Akadémiának tagja, kinek 3 törvényjavaslata már országos törvényté lett, kinek „Kereskedelmi jogát“ az Akadémia a nagydíjjal tüntette ki, s kit a jogtudomány, codificatioé s az oktatás terén szerzett nagy érdemeiért a korona is kétszeresen, u. m. kir. tanácsosi czímmel, s rendjellel jutalmazott.

Az általam ezennel rendes tagul ajánlott jogtudós, a különféle szaklapok s napilapokban megjelent számos értekezésén, tanulmányán, polemiáján és bírálatán kívül, melyeket, rövidség okáért, felszámolni nem akarok, a következő önálló, nagy munkákat írta :

1869. Váltójogtan a közönséges német váltó-rendszabály alapján.

1870. A váltójog kézikönyve.

1871. Polgári törvénykezési rendtartás.

1872. A magyar váltóeljárás.

1872/3. A magyar kereskedelmi törvénykönyv tervezete (ezen eddig említett műveiért választatott 1873-ban a M. T. Akadémia levelező tagjává).

1873. A magyar váltótörvénykönyv tervezete.

1874. A magyar csődtörvény tervezete.

Mind három törvénytervezet terjedelmes, tudományos indokolással van ellátva.

1876. Kereskedelmi jog, tekintettel a nevezeteseb európai kereskedelmi törvényekre. (Szerző legnagyobb mukája, melylyel a m. t. akadémiái nagy díjat nyerte.)

1877. Anyagi és alaki váltójog.

1878. Tétéles európai nemzetközi jog.

1875. A kényszeregység a csődeljárásban. (Akad. székfoglaló).

1882. Jelentés a tanulmányi alapról s jogi vélemény ezen alap természetéről (a Szent István-társulat kiadásában).

1882. A magyar kötelmi jog tervezete (Általános és különös rész, összesen 852 §.; kimerítő tudományos indokolással).

Végre sajtó alatt van a tisztelt írótól az anyagi és alaki váltójog teljesen átdolgozott második kiadása.

Nem hagyhatom említés nélkül azon érdemét is, melyet az írói s művészi tulajdon szabályozása iránt az országgyűlés elé terjesztett, s már törvénynyé is vált javaslatra vonatkozólag, mint ennek előadója, egyéb codificátori érdemei koszorújába fűzött.

Midőn valaki mellett ily terjedelmes, hasznos és általános méltánylást kivívott tudományos tevékenység, s ennek oly nagy számú jeles terméke szól: ott feleslegessé válik a phrázisos ajánlgatás, s én elégnék tartom, ha a tiz éven túl már ügyis akadémiái széken ülő érdemes tagnak elősorolt műveire egyszerűen rámutatok, s kérem a t. Akadémiát, hogy azon férfiút, kit a képviselőház a jogtudományi bizottság elnöki székére ültetni méltónak talált, a maga rendes tagi székére ültesse.

9. Alexander Bernát levelező tagul ajánlva

Dr. Pauer Imre levelező tagtól.

Alexander Bernát, budapesti főreáliskolai rendes- és egyetemi magántanár, legjelesebb philos. íróink egyike. Rendszeresen gondolkodó, kritikus fő, a kinek műveiben a komoly tudomány a legvonzóbb előadással párosul, és a legnehezebb phil. problémák is mindenki által megérthető megoldást nyernek. Első önálló magyar műve: A philosophia történetének eszméje tekintettel a történetre általában, a phil. történetírás végcélját fejtegeti. Schopenhauer és Hartmannról írt pályaműve — A XIX. század pessimizmusa cz. — melylyel az Akadémia „Gorove“-féle jutalmát is elnyerte, nemcsak pályatársai közül volt a legjobb, de határozott irodalmi beccsel is bíró dolgozat. Az Akadémia könyvkiadó vállalatában megjelent „Kant“-ja, a mily élvezetes olvasmány, ép oly híven tárja elénk a lángeszű philosoph bölcséletének kifejlődését, és alapos részletezéssel ismerteti és bírálja annak tantételeit. A „Filoz. Írók Tárá“-nak szerkesztésével pedig egy olyan vállalatot kezdeményezett és folytat, mely a külföldi e nemű vállalatokkal is kiállja a versenyt.

Ezenkívül fordította és megfelelő tanulmányokkal és jegyzetekkel ellátta még Descartes két főművét; Hume egyik főmunkáját, bő tanulmányokkal az angol philosophia fejlődéséről. Kiadta: Corneille Cid-jét, Descartes Discours-ját szintén jegyzetekkel. Szerkeszti a „Magyar Tanügy“ egyetemes tanügyi folyóiratot és az „Egyetértés“ tanügyi rovatát; és tevékeny részt vesz minden paed. és didakt. kérdés megvitatásában, számos cikkel szakadatlanul és fáradhatatlanul dolgozik a philos. irodalom érdekében. Megválasztatását különösen a II. osztály philos. szak-csoportjának érdekében tartom kívánatosnak, mint a mely csoportnak munkásai amúgy is alig egy pár taggal képviselvék az Akadémiában.

10. Ballagi Aladár az újabb történelem ny. rendkívüli tanára a budapesti egyetemen, levelező tagul ajánlva

a) Henszlmann Imre rendes tagtól.

Ballagi Aladár nagyobb terjedelmű önálló művei:

1. A m. k. testőrség története 1872.
2. A m. nyomdászat történelmi fejlődése 1877.
3. Duruy világtörténelme, átdolgozva és Magyarország történetével bővítve 1880.
4. Wallenstein horvát karabélyosai 1882.
5. A m. ötvösség irott emlékei 1884.

Ballagi mindezen munkáiban a történész éber kritikája és az ilyenek útján élesen kiszemelt eredeti adatok világos előadása és felhasználása nyilatkozik. Nagy tekintet érdemel pedig az 5-ik számú munka oly időben, melyben, a lefolyt fényes kiállítás mellett, aranyműveink régi irott adatait is számba véve, a magyar műipar e kiváló osztályának tüzetes megismerése után törekszünk.

b) Pesty Frigyes rendes tagtól.

Ballagi Aladár már 12 évvel ezelőtt lépett fel önálló forrástanulmányon alapuló munkával, s azóta szakadatlanul műveli a történettudományt az irodalomban és a katedrán egyaránt. Módszere szorosan tudományos; kutatásaiban mindig az eredeti kútfőkhöz megy vissza. Önálló művein kívül, nagyszámú szakszerű értekezést és cikket irt, melyek közül néhány, mint például az idei Budapesti Szemlében megjelent I. Frigyes Vilmos porosz király élete és jellemrajza, egy kis kötetre menő terjedelmű.

Hivatottsága a történettudomány terén már azelőtt lévén elismerve, és a remény még további eredményes tudományos munkásságra eddigi tevékenysége által igazolva, Ballagi Aladárt rajtam kívül már Ipolyi Arnold, Tóth Lőrincz, Jakab Elek és mások is ajánlották akadémiai levelező tagnak, és én bátor vagyok ez ajánlást az 1884. évi választások alkalmával ismételni.

Ballagi Aladár önálló művei:

1. A magyar királyi testőrség története. 1872.
2. A magyar nyomdászat történeti fejlődése 1472—1877.
3. Die Kunstdenkmale Leutschaus.
4. Duruy Victor világtörténelme, átdolgozva és Magyarország történetével bővítve, 1880 (664 lap).
5. Wallenstein horvát karabélyosai, 1623—1626.

6. A magyar ötvösség irott emlékei.

Nagyobb értekezések :

A magyar nemes testőrség megalapítása. (Vasárnapi Ujság, 1872. 39. szám.)

Vitkovics Mihály 1778—1829. (Hazánk s a Külföld, 1872. 1. sz.)

A felső-magyarországi tót-zendülés történetéhez. (Reform, 1872. 344. sz.)

Laczkovics János. (Vasárnapi Ujság, 1872. 40. sz.)

Négy magyar huszárezred a Bourbonok szolgálatában 1635—1792. (Magyarország és a Nagyvilág, 1873. 33, 34, 35, 36. sz.)

Bessenyei György. Irodalmi tanulmány. (Reform, 1873. 292, 293. sz.)

A vallás- és közoktatásügyi magy. kir. miniszternek a közoktatás 1870 és 1871. évi állapotáról szóló s az országgyűlés elé terjesztett jelentése. Műtörténelmi szempontból. (Prot. Egyh. és Isk. Lap, 1872. 48, 49, 50, 51. sz.)

Felelet a „Budapesti Közlöny“-nek a műemlékek bírálatára tett kijelentésre. (Prot. Egyh. és Isk. Lap, 1873. 4. sz.)

A magyar testőrség Bécsben. (Vasárnapi Ujság, 1874. 23. sz.)

Fabó András. (Prot. Egyh. és Isk. Lap, 1874. 14. sz.)

A magyar királyi koronaőrök. (Vasárnapi Ujság, 1874. 24. sz.)

Veresmarti Mihály irodalmi működése. 1611—1641. (Irodalmi Értesítő, 1874. 6, 7, 8. sz.)

Veresmarti Mihály munkái. Irta Ipolyi Arnold. (Közérdek, 1875. 140, 142, 143, 144. sz.)

Károli Gáspár bibliafordítása és a vizsolyi nyomda. (Prot. Egyh. és Isk. Lap, 43. sz.)

A magyar nőnevelésről. (Nemzeti Hírlap, 1877. 20, 24, 26, 27, 28. sz.)

Legrégibb műemlékeink a keresztyén korból. (Századok, 1877. III. füzet.)

A budapesti könyvkereskedés 1790-ben. (Figyelő, 1877. I. füzet.)

Népoktatásügyünk állapotáról. (Pesti Napló, 1878. 22, 41. sz.)

A besztérczebányai egyházi műemlékek története és helyreállítása Ipolyi Arnold besztérczebányai püspök által. (Archaeologiai Értesítő, 1878. 4. sz.)

A kereszténység első százada Magyarországon. (Pesti Napló, 1878. 167, 174. sz.)

Mikes Kelemen. Irodalmi tanulmány. (Pesti Napló, 1878. 116. sz.)

Régi magyar vallásos énekek. (Prot. Egyh. és Isk. Lap, 1877. 24. sz.)

Felvidéki könyvtárbúvárlatok. (Magyar Könyvszemle, 1879. 1, 2, 3. füzet.)

Ballagi Mór. Irodalmi arckép. (Prot. Naptár, 1879. évf.)

Szabó Károly régi magyar könyvtára. (Századok, 1879. VI. füzet.)

A löcsei Thurzó-féle műemlékek. (Vasárnapi Ujság, 1880. 1. sz.)

Magyar huszárok francia szolgálatban. (Vasárnapi Ujság, 1880. 33 és 34. szám.)

Révész Imre. (Prot. Egyh. és Isk. Lap, 1881. 8. sz.)

A nők és a társadalom. (Magyarország, 1881. 80, 81. sz.)

Ezekén kívül számos értekezés az említett folyóiratok- és hírlapokban, valamint az Athenaeum, Ellenőr, Hon, Népnevelők Lapja, Magyar Nyelvőr, Literarische Berichte, Typographia, Honvéd stb. hasábjain.

11. Bunyitay Vince a váradi püspökség könyvtárnoka levelező tagul ajánlva

a) **Henszlmann Imre** rendes tagtól.

E megtiszteltetésre érdemesíti ily című alapos munkája:

A váradi püspökség története alapításától a jelenkorig. Nagyvárad 1883.

Eddig megjelent az első 473 lapot számító 8-rét kötetben:

„A váradi előljárók története, a püspökség alapítása óta 1566-ig.“

A második 540 lapot számító kötetben:

„A váradi püspökség káptalanai és monostorai története 1566. évig.“

Mindkét kötetben a meglevő történeti adatok nagy szorgalommal és kritikával vannak összeállítva. E munka történelmi irodalmunkban méltó helyet foglal el.

b) **Ipolyi Arnold** rendes tagtól.

Bunyitay Vince a magyarországi egyháztörténelem egyik legtevékenyebb és legérdemesebb munkása.

Az Akadémia fölfogva és méltányolva a magyarországi kath. egyház és a magyar állam története szoros összefüggését, a magyar egyháztörténet minden kiváló munkását megtisztelte azzal, hogy tagjai sorába fölvette.

Ezen megtiszteltetésre *Bunyitay Vince* úr több mint egy évtizeden át egy nagy föladat megoldására irányzott fáradhatatlan tevékenységében és ennek eredményében méltó jogcímekkel bír.

A váradi püspökség történetének megírását tűzte ki életcélul. Kisebb előmunkálatok közrebocsátása után püspökének bőkezűségéből 1883-ban megindította a „Vári Püspökség Története“ című monumentális munkáját, melyből ekkor két kötet jelent meg, a harmadik sajtó alatt van, és még három fog közrebocsátatni.

De nem terjedelme képezi a munka fő előnyét. A mai történettudomány követeléseinek megfelelően, a szerző levéltári és könyvtári kutatásaiban gazdag anyagkészletet szerzett össze. Kiterjesztette figyelmét a művészet emlékeire is, melyek az egyházmegye területén az idők viszontagságait túlélték, és azokat sikerült rajzokban nyújtja.

Az egyházmegye történetét egész kiterjedésében felkarolja. A középkori egyházi és vallási élet érdekes képét nyerjük munkájában. Nagy súlyt helyez a kulturai állapotokra és mozgalmakra.

E mellett előadása élénk, irálya gondos és kifogástalan.

c) **Pauller Gyula** rendes tagtól.

Bunyitay Vince főmunkája a „Nagyváradi Püspökség Története“, melyből eddig két kötet (I. köt. 473. l.; II. köt. 540. l.) jelent meg. Az első kötet Nagyvárad püspökeit tárgyalja az alapítástól 1566-ig. A második a püspökség káptalanával és monostoraival foglalkozik, ugyancsak a mondott időszakban. A mű, e nemű munkáink legjobbjai közé tartozik. Szerző teljesen bírja tárgyát. Ismeri az irodalmat és nyomtatott forrásokat. Levéltári kutatásokat tett és az emlékeknek helyrajzi tanuságát localis ismereteinél fogva, képes kellőleg megérteni, sőt meg is igazítani. E mellett az anyagot fel is tudja használni. Tudja, mit kell keresnie, s a mit talált: azt el is tudja mondani. Még a legtávolabb mult leghomályosabb

alakjaiba is, ha lehet, életet tud önteni, és fejtegetéseiben sohasem felejt el a kapcsolatot, mely a püspökséget és egyházi intézeteit a vázolta korszakban a nemzeti étellel oly számos pontban, összefűzte. Műve nemcsak a nagyvárad püspökségnek története, hanem már az eddigi két kötetben is fontos és nagybecsű adalék a Tiszaántúli vidék egy nagy részének főleg belső, culturalis történetéhez.

E munkán kívül Bunyitay úrnak még több kisebb-nagyobb dolgozata jelent meg 1873 óta, melyek mind gondolkozó főre, alapos, lelkiismeretes tudósra vallanak, és egyik vagy másik tekintetben érdeemesek. E dolgozatai a következők:

1. Rogerius „pesthensis“ püspöke nem pesti püspök. Századok 1873.
2. A kis-sennyei b. Sennyei család levéltára. Századok 1873.
3. Balassa Bálintra vonatkozó ismeretlen oklevelek. Toldy Ferencz értekezése mellett. U. o. 1874.
4. A nagyvárad káptalan legyilkoltatásának hagyománya. U. o. 1878., mely czikkében a káptalannak házi legendáját, hogy tagjainak legnagyobb részét a protestansok a saecularisatio alkalmával legyilkolták, czáfolja.
5. A várad iős székesegyház. Archaeologiai Közlemények XIII. kötet.
6. Szent László király sírja káptalanának szabályzatai. Tört. Tár. 1879.
7. A debreczeni régi öreg templom. Századok 1879.
8. A nagyvárad székesegyház története. Megjelent önállólag Nagyváradon 1880-ban.
9. Az egyedi apátság története. 1880.
10. Két elfeledett várad püspök. Századok 1880.
11. Fenesvár története. Nagyvárad napilapban 1881.
12. A nagyvárad püspökség történetének III. kötete sajtó alatt van.

d) Szilágyi Sándor rendes tagtól.

Bunyitay Vincze a magyar történeti irodalom régibb munkásai közé tartozik. Egész a mult évig mondhatni apróbb dolgozatokkal csak előkészítette pályáját, hogy egyszerre annál meglepőbb eredménnyel lépjen fel. A Századokban és Archeologiai Értesítőben jöttek egyes apróbb tanulmányai; a Tört. Társulatban tartott több ízben felolvasást, melyek mind alapos és szorgalmas utánjárásra vallanak. Két év előtt adott ki egy nagyobb tanulmányt a Várad Regestrumról, hol már oly jártasságot árult el a források ismeretében és kritikájában, mely a szakemberek méltánylásával találkozott. A mult évben azonban igen rövid időközben egy nagy munkának két első kötete hagyta el tőle a sajtót: *A nagyvárad püspökség története*. E munka meglepte a szakembereket alaposágával s a közönséget jó irányával és gondos kidolgozásával. Látszik, hogy évek hosszú során tett kutatásoknak, tanulmányoknak a gyümölcse. Az ország minden részéből hozta össze az okiratokat, éles kritikával osztotta be azokat, s egy minden tekintetben monumentalis munkát készített. Nemcsak azért ajánlom Bunyitay Vinczét, mert e munkája alapján valóban igényt tarthat az akadémiai tagságra, hanem mert tárgyilagos és felekezeti elfogultságtól ment felfogása is méltánylást érdemel, s főkép mert e munkája példát adott arra, hogy mikép lehet az egyes püspökségek történetét úgy feldolgozni, hogy azoknak nemcsak a szakírók vegyék hasznát, hanem a nagy közönség is élvezettel olvashassa.

12. Felméri Lajos kolozsvári egyetemi tanár levelező tagul ajánlva

Brassai Sámuel rendes tagtól.

Mind a mellett, hogy tavalyi ajánlatommal megbuktam, bátor vagyok a male informato Philippo ad uberius instructum provocando még egyszer ajánlani levelező tagnak *Felméri Lajos* egyetemi tanárt, a kinek jeles és számos munkái nem csak irodalmunkat gazdagították, hanem őt magát is ismeretessé tették mind nálunk, mind külföldön, hol a szakemberek minden bizonynnyal helyesléssel és örömmel fogadnák megválasztatása hírért.

Munkái névsorát idecsatolva küldöm és ajánlottom meleg pártolását kérem.

Felméri Lajos philos. és paedagogiai dolgozatainak czímjegyzéke:

Az iskolázás jelene Angolországban, két kötet. (I. kötet: Népoktatás; II. k.: Közép és felső oktatás. Budapest 1881.)

Uti levelek Skóciából, egy kötet, Sárospatak 1870.

A deismus iránya és hatása (philos.-történelmi pályanyertes értekezés) a Ballagi Mór szeszektette „Protestans Egyházi és Iskolai Lap” 1865 és 66-iki folyamában.

Mill Stuart rectori székfoglaló beszéde a st.-andrewsi egyetemen, jegyzetkkel kísérve a „Prot. Egyh. és Isk. Lap” 1868-iki folyamában.

A philosophia tanítása a középiskolákban, „Sárospataki füzetek” 1870-iki folyamában.

A vallásos érzet és a vallás, psychol. tanulmány a „Prot. Egyh. és Isk. Lap” 1873-ik folyama januári számaiban.

Ember és állat, psychol. tanulmány az „Athenaeum” 1873-iki folyamában.

Bain Sándor és legújabb műve (Body and Mind), az „Athenaeum” 1874-iki folyamában.

Az illusió. Psychol. tanulmány, az „Athenaeum” 1874-iki folyamában.

Rousseau, psych. tanulmány az „Erdélyi Múzeum” 1874-iki folyamában.

A politikai nevelésről. „Erd. Muz.” 1874. nov. füzet.

A nőnevelés Amerikában, „Erd. Muz.” 1875. jun. füzet.

A család mi volt és mivé lett. (A házi nevelés múltja és jelene). Az „Ott-hon” 1875-iki folyamában.

Utazás a szobában (oktatás a psych. alapfogalmaiban), „Néptanítók Lapja” 1875. jul.—decz. számaiban.

A középiskolai reformról, „Erd. Muz.” 1876. VI-ik füzetében.

Népnevelés és néptanítók Angolországban, „Néptanítók Lapja” 1877-iki folyamában.

Árny- és fényképek a népiskolázásban, „Néptanítók Lapja” 1878-iki folyamában.

A philosophia és a philosophiai tudományok jelene. Erd. Muz. 1878. foly.

Apáczai Csere I., Brunswick T. és Hongrie cz. cikkek, F. Buisson „Dictionnaire de Pédagogie”-jében.

Utilismus a nevelésben, a „Havi Szemle” 1879-iki folyamában.

„Austria” és „Hungary” cím alatt közoktatásiügyi szemlék a Kiddle és Scheine szerkesztette „Yearbook of Education” 1879-iki kötetében.

Heredity and Education, az „Educ. News” 1879-iki folyamában.

Oxford és Cambridge (tanulmány), a „Budapesti Szemle” 1881. jun. és jul. számaiban.

Nevelés és társadalom. Értekezés a „Középiskolai Szemle” 1882. januári és februári füzetében.

Az iskolai fegyeircyakorlatok és a nemzeti nevelés. A „Középiskolai Szemle” 1882. szeptemberi füzetében.

Népiskolázás az erdélyi részeken ezelőtt száz esztendővel. A „Néptanítók Lapja” 1882-iki folyamában.

A középiskolai törvényjavaslat. Két cikk a „Pesti Napló” 1883. márcziusi számaiban.

Az angol középiskolák életéből. „Magyar Tanügy” 1883-iki folyamában.

Nőnevelésünk bajai és társas életünk. Tanulmány, Kolozsvártt 1883.

Az érettségi vizsgálatok jelenleg és a jövőben. Tanulmány, a „Középiskolai Tanáregyesület Közlönye” 1883. nov. és decz. füzeteiben.

A nők felső oktatása a földrészünkön és másutt, a „Nemzeti Nőnevelés” 1884. febr. füzetében.

Nevelésügyi és közmívelődési *apróbb cikkek, könyvismertetések* stb. (1872 óta) a következő folyóiratokban és lapokban: „Budapesti Szemle”, „Tanáregyesületi Közlöny”, „Magyar Tanügy”, „Pesti Napló”, „Hon”, „Nemzet”, „Család és iskola”, „Nemzeti Nőnevelés”, „Prot. Egyh. és Iskolai Lap”, „Keresztény Magvető”, „Néptanítók Lapja”.

Szemlék a magyar közoktatásügyről, és könyvismertetések a „Revue internationale de l'Enseignement” (Paris), „Revue de l'enseignement secondaire et supérieur” (Paris), „Journal of Education” (London) és az „Educational News” (Edinburgh) különböző évfolyamaiban.

13. Dr. Fejérpataky László egyetemi magántanár a M. N. Muzeum levéltárnoka, a Heraldikai Társulat titkára, levelező tagul ajánlva

a) Nagy Iván r. tagtól.

Fejérpataky László szakmájában, a diplomatikában, hazánkban egyike a legjelesebbeknek, a mint erről az osztály tagjai előtt is bizonyosan tudvalevő néhány önálló szakértekezései, és számos a szaklapokban megjelent kitünő dolgozatai kezkeskednek. Úgy, hogy ezt részletesebben ezúttal a mélyen tisztelt osztály előtt indokolni fölöslegesnek tartom.

b) Majláth Béla lev. tagtól.

Ajánlatom indokai a következők: Dr. Fejérpataky László, a diplomatikát, mint igen kevesek által ápoltt tudományos disciplinát, s a történelem mellözhetlen segédtudományát, oly szerencsés eredménnyel műveli, hogy e téren, mint szaktudós, már is méltó elismerésben részesült ezen tudományágnak művelői körében nemcsak, de azon vállalat által is, mely a „Monumenta Hungarica Vaticana” kiadását rendezi, igénybe lett véve szaktudománya, midőn diplomatikai másolatok revisiójával, Rómában a Vatikán levéltárában megbízott.

Megbízást nyert az Akadémiától a sz. k. városok régi számadásainak lemásolására is, mi által az ajánlott tudományos szakképzettségét ismerte el.

A történeti irodalom terén, diplomatikai tudománya által oly vitás kérdések sikeres megoldása körül fáradozott, mely a magyar tudományosságot, egy

majdnem évszázad óta fennálló kérdés körül tisztázta. Ez azon önálló kája a pannonhalmi apátság alapító okleveléről, mely tisztán diplomatikai alapon, az elméleti oklevéltan szempontjából irodalmunk egyik legkitünőbb műve nemcsak, de az oklevéltári tanulmányok legkiválóbb jelensége is.

„Irodalmunk az Árpádok korában“ című munkája mély és komoly tudományos műveltségének jelét tanúsítja. Legújabbán pedig „A német-újvári Ferencz-rendi zárda könyvtára“ című dolgozatában, egy rendkívüli érdekű magyar glossariumot mutatott be az 1470-ik évből, mit ő maga fedezett fel, és ismertetett is széleskörű tudományos készséggel, a „Magyar Könyvszemle“ hasábjain és önálló kiadásban is.

Ezen nevezetesebb irodalmi munkásságához csatlakozik még a tudományos egyetemi könyvtár kéziratának szakavatott, kellő tájékozottságra valló leírása is. Nem kis szolgálatot tett történeti irodalmunknak a „Századok“-ban megjelent „Kutatások Dalmátia levéltáraiban“ című dolgozatával is, valamint sphragistikai alapos tanulmánya oklevéltani kutatásainak eredményteljes bizonyítékát nyújtja az „Archaeologiai Értesítő“ hasábjain.

Mint gyakorlott diplomatikus szakavatott műveltségével számos oklevélgyűjtemény kiadását elősegítette; s az első magyar heraldikai szaklap teremtője s a „Turul“ szerkesztője, annak rövid fennállása óta is, a történetírás segédtudományainak igen becses szolgálatokat tett.

Számos értekezése jelent meg a Századok, Történelmi Tár, Archaeologiai Értesítő, Magyar Könyvszemle, Turul, Havi Szemle, Ludovica Akadémia Közlönye, és a Figyelő hasábjain.

Több év óta tartó folytonos irodalmi munkássága azon jogosított föltévére késztet, hogy eddigi írói sikereit, jövőre csak tetézni fogja; kivált ha szellemi munkálkodása a tekintetes Akadémia által a megérdemelt elismerésben részesül.

14. Dr. Hampel József a budapesti egyetemen az ókori történelem ny. rk. tanára, a M. N. Muzeum régiség-tárának öre, levelező tagul ajánlva

a) Nagy Iván r. tagtól

Dr. Hampel az archaeologiai tudományoknak nemcsak hazánkban, de külföldön is, előnyösen ismert, elméletileg s gyakorlatilag kitünő tudósa, a mint erről az Osztály előtt ismeretes számos jeles irodalmi dolgozatai tesznek tanúságot, melyeknél fogva megválasztása az Akadémia hasznára s dízére szolgál.

b) Torma Károly, r. tagtól.

Dr. Hampel József tizenhárom év óta a magyar nemzeti muzeum tisztviselője lévén, a magyarországi régészeti mozgalmakban, a régészet tudományos fejlődésében aktualis részt vett. Az 1876. ősrégészeti congressusban mint annak egyik titkára vett részt. 1878—1881-ig az Országos Régészeti és Embertani Társulat, titkára volt s annak lendületében kiváló része van. 1881-ben a főváros megbízásából az ó-budai római fürdő rendszeres felásatásával tünt fel, és méltán. Az egyetemen előbb mint a régiség- és éremtan, utóbb mint az ókori történet tanára tanított és tanít most is kitünő eredménnyel. A hazai régészet mellett teljes színvonalán áll az európai régiség- és műtörténeti tudománynak, s ismeri Európának majdnem valamennyi kiváló muzeumát.

Munkáinak sorozata :

1. A báni méltóság, eredetétől kezdve napjainkig. Pest, 1868.
2. Aquincum történeti vázlata. Pest, 1871.
3. A szabolcsmegyei muzeum, rövid utasítással vidéki muzeumok berendezésére. Pest, 1871.
4. Antiquités préhistoriques de la Hongrie. I—II. k. 1876.
5. Catalogue de l'exposition préhistorique des musées de province et des collections particulières de la Hongrie. Budapest, 1876.
6. Archaeologisch-epigraphischer Bericht aus Ungarn 1877., a Benndorf-Hirschfeld-féle Archaeologisch-Epigraphische Mittheilungen aus Oesterreich-ban II. k. 1878.
7. A magyarhoni régészeti leletek repertórium. I—II. közlemény. 1878. és 1880.
8. Jelentés az 1881. papföldi ásatásokról. Budapest, 1882.

Azonkívül az Archaeologiai Értesítő eddigi XVII. évfolyama majd minden füzetében kisebb-nagyobb tanulmányokat közölt; 1880—1882-ben e folyóirat jókora részét ő írta, valamint számos hazai s külföldi vonatkozású dolgozat.

A Fischer-féle „Ausztria-Magyarország történeti vonatkozású helyei“ című nagy díszvállalatba Aquincumról, az Egyetértésben görögországi útjáról, ugyanott több tárczában a képzőművészeti társulat kiállításairól, s legújabbban a magyar történelmi ötvösmű kiállításról írt jeles értekezéseket s cikkeket. Végül nagyobb arányú műve „A magyarországi bronzkori emlékekről“ megjelenőben van.

15. Dr. Horvát Árpád a budapesti egyetemen az oklevéltan ny. r. tanára levelező tagul ajánlva

Szilágyi Sándor r. tagtól.

Horvát István születésének évszázados fordulóját ünnepeljük ez évben. Fia, Horvát Árpád, számos év óta tanára az egyetemen ugyanazon tanszéknek, melyen azelőtt atyja működött: a diplomatikainak. Alig van hazánkban nemcsak a fiatalabb, hanem a középkorú nemzedék között is, a ki Horvát Árpád tanítványa ne lett volna.

Azonban ő az utóbbi időig szoros értelemben vett irodalmi dolgokkal keveset foglalkozott, s így az Akadémia ismereteit és tehetségét másképp nem érvényesíthette, mint hogy a Történelmi Bizottságba beválasztotta, a melynek egész újabb szervezetéig állandó tagja is volt.

Egyes kutatások és apróbb cikkek, sőt egy pár röpírat is jelent meg tőle a korábbi időben. De a mi a legfőbb figyelmet és méltánylást érdemli, közelebbről megkezdte „Oklevéltani Jegyzetek“ cz. a. egy 5 kötetre tervezett hiányt pótló nagyobb munkának az írását, melyből eddigelé már 3 kötet jelent meg, u. m.: 1. Bevezetés a magyar oklevéltanba; 2. A diplomatikai írástan alapvonalai (Palaeographia); 3. kortan (Chronologia). Gazdag irodalmi ismerettel és apparatussal, a tudomány európai állásának teljes ismeretével és a hazai viszonyokra czélyszerű alkalmazással frott munka, a mely jóval több tankönyvnél, igazi méltánylást érdemlő kitűnő szakmunka.

Ezenkívül megjegyzem, hogy Horvát Árpádnak ezen munkái rég érzet hiányt pótolnak szakirodalmunkban. Félszázad elmúlt azóta, hogy Perger kiadta

a maga Diplomatikáját, s e félszázad óta nagyot haladt — különösen az utolsó évtizedek alatt — a világ. Horvát Árpád érdeme, hogy a külföldi szakirodalom óriási fejlődését „Jegyzetei”-ben az érdeklődők előtt teljes szakismerettel tárja föl s ösztönöz és vezérfonalat nyújt arra, hogy nálunk is elmélet és gyakorlat karöltve miként haladjanak a történelem e legfontosb segédtudományának, úgyis mint önálló disciplinának művelésében és alkalmazásában. Bő olvasottságnak, abszolút szakképzettségnek s e nehéz szaktudomány legminutiosabb részleteiben való teljes tájékozottságnak, a külföldi e nemű összes irodalom detaillirt ismeretének bizonyossága e Jegyzetek minden lapja. S ha ezekhez hozzáveszszük, hogy a specialis magyar oklevéltan alig művelt s már is elparlagosodott szántóföldjének veti ekevasát e Jegyzetek tudós szerzője: át kell látni, hogy a munka, mint a kívánt mértéket teljesen megütő tudományos termék, mint az egyetlen „általános tárgyú” szakmű, mely e disciplina terén nálunk félszázad óta megjelent, az elismerés adóját szerzője részére méltán megkívánhatja.

16. Dr. Kovács Gyula a budapesti kir. ítélőtáblánál bíró, levelező tagul ajánlva

a) Hajnik Imre rendes tagtól.

Önálló munkái a következők:

1. Írói és művészi tulajdonjog. Budapest 1879.
2. Házassági törvényjavaslat indokolással. Budapest 1881.
3. Mi a jogunk és milyen legyen a törvényünk az írói és művészi munka védelmében. Budapest 1882.
4. A házasságkötés Magyarországon egyházi és polgári jog szerint. Közön-séges egyházi és hazai kútfők nyomán. Budapest 1883.
5. A házassági javaslat a törvényhozás előtt. Budapest, 1884.

Dr. Kovács Gyula úr ezen munkáiban, valamint több rendbeli folyóiratokban megjelent kisebb dolgozataiban éles jogászai felfogásának, alapos tudományának és a külföldi jogirodalom ügyes értékesítésének kitűnő jeleit adta. Különösen pedig *A házasságkötésről Magyarországon* írt nagyobb munkája e fontos jogintézményt, egészen új szempontokból és eddig még fel nem használt kútfők segítségével, történeti fejlődése minden szakain át oly terjedelemben és alapos-sággal tárgyalja, hogy újabb hazai jogirodalmunk egyik kiválóbb termékét képezi. Dolgozatai irány tekintetében sem kifogásolhatók.

b) Tóth Lőrincz rendes tagtól.

Dr. Kovács Gyula urnak önálló s nagybecsű munkái a házassági jog- és az írói s művészi tulajdonjogra vonatkoznak és a következők:

1. Házassági törvényjavaslát, indokolással (1881).
2. A házasságkötés Magyarországon egyházi s polgári jog szerint, közön-séges egyházi és hazai kútfők nyomán (1883).
3. A házassági javaslat a törvényhozás előtt (1884).
4. Írói és művészi tulajdonjog (1879).

Mi a jogunk, és milyen legyen a törvényünk az írói és művészi munka védelmében? (1882).

Ezen önálló nagyobb munkákon kívül, melyek során a házasságkötésről írt terjedelmes munkája, még fel nem használt források alapján, s egészen új és

eredeti szempontokból tárgyalja e fontos jogintézmény fejlődését, — a szaklapokban és folyóiratokban számos, egyenkint becses és eredeti felfogású kisebb dolgozatokat s polemiákat is tett közzé, s mindezekben éles és önálló jogászai felfogásnak, nagy eruditiónak és olvasottságnak, és az akadémia figyelmét s méltánylását minden tekintetben megérdemlő szellemi munkásságnak adta kitünő jeleit, s egyszersmind zálogát azon reménynek, hogy a férfikor legjobb erejében levő tudós írótól még sok és becses adatokat várhatunk a hazai jogtudomány részére.

17. Dr. Marczali Henrik egyetemi magántanár levelező tagul ajánlva

Szilágyi Sándor rendes tagtól.

Már két év előtt ajánlotta őt Ipolyi Arnold, de akkor a többséget nem nyerte meg. Attól fogva is oly jelentékeny irodalmi működést fejtett ki, hogy indokoltnak találok ajánlását újabban szóba hozni. Első nagyobb munkája, mely nemcsak hazánk határain belül, hanem a külföld előtt is ismertté tette nevét: A magyar történet kútfői az Árpádok korában, az Akadémia által Vitéz-díjjal jutalmazott pályamunka. 1882-ben ez német fordításban is megjelent, s ezáltal is a magyar történeti források ismertetésének a külföldön is hasznos szolgálatokat tett. Azután megjelent tőle a Regesták a külföldi levéltárakból, a berlini, dresdai, londoni, edinburgi és más levéltárakból gyűjtött magyar vonatkozású levelezések, diplomatikai iratok és kútfők kivonatai. Nagy szorgalommal, tárgyismerettel szerkesztett collectió, mely igen használható és becses anyagot tartalmaz. A Ribáry által kezdett Világtörténet 3-ik részét, az újkort, Marczali írta, ebből eddig egy kötet és több füzet jelent meg. Kútfők felhasználásával, önálló kritikával és teljes tárgyismerettel készült munka. Legnagyobb munkája Marczalinak II. József kora, melyet hasonlóképp az Akadémia adott ki, s melynek II. kötete sajtó alatt van. Megjelenésekor nagy elismeréssel találkozott a sajtó s a közönség részéről s nemcsak azért a szorgalomért, melylyel írja az összes tárgyra vonatkozó levéltári anyagot is összegyűjtötte, hanem magáért a feldolgozásért is, melylyel e munkát élvezhetővé és olvashatóvá tette, elismeréssel szólhatunk róla. Marczali éles kritikai fő, boncsolja a forrásokat, s ügyesen tud feldolgozni. Megválasztását az a körülmény is indokolja, hogy legnagyobb munkáit az Akadémia körében adta ki.

18. B. Orbán Balázs országgyűlési képviselő levelező tagul ajánlva

Thaly Kálmán rendes tagtól.

Ajánlom a „*Székelgyűlés Leírása*“ című, öt kötetes, önálló, sokoldalú eredeti tanulmányok alapján írt nagybecsű népismertető, történelmi és régészeti munka szerzőjét, az egyéb műveiről is jól ismert *B. Orbán Balázs* országgyűlési képviselőt; kinek mostani újra ajánlatba-hozatalát Erdély egy másik érdemes régibb írójának, Kövály Lászlónak a múlt évben történt megválasztatása mintegy természetszerűleg idézi föl, — remélvén, hogy a Tek. Akadémia kitüntető méltánylatát ezen, nehéz feladata megoldásáért oly nemes buzgalommal fáradozott írótól sem vonandja meg.

Orbán Balázs munkái:

Utazás Keleten. 6 kötet.

Kelet Tündér-Világa vagy *Szaif Züliázán Szultán.* Arab rege, Ali bey után fordította. 2 kötet.

A Székelyföld leírása történelmi, régészeti, természetrajzi s népismei szempontból. Irta Orbán Balázs. I. kötet: Udvarhelyszék. II. k. Csíkszék. III. k. Háromszék. IV. k. Marosszék. V. k. Aranyosszék. VI. A Barezaság.

Maros-Vásárhely szab. kir. város leírása. (Külön lenyomat a Székelyföld IV. kötetéből.)

Toroczkó és völgyének ismertetése történelmi, régészeti, természetrajzi és népismei szempontból (külön lenyomat a Székelyföld V. kötetéből).

Brassó szab. kir. város leírása történelmi, népismei, régészeti és természetrajzi szempontból. (Külön lenyomat a VI. kötetből).

A barezasági tíz magyar falu leírása történelmi, régészeti, népismei és természetrajzi szempontból. (Külön lenyomat a VI. kötetből.)

Orbán Balázs országgyűlési beszédei (1871—1884.) 8-adrét. 5 kötet.

Székely regék és Krisztus mondák gyűjteménye. A Kisfaludi-társaság „*Magyar népköltési gyűjteménye*” című munka I. és II. kötetében.

Emlékiratok az „Ellenzék” tárczájában egy nagy kötetre való.

19. Plósz Sándor jogtudor, a m. kir. budapesti egyetemen a polgári törvénykezés nyilv. r. és a váltó-keresk. jog jogosított tanára, levelező tagul ajánlva

Tóth Lőrincz rendes tagtól.

Plósz Sándor a jogtudomány mezején már ekkor is, 38 éves koráig, annyit s oly alaposan dolgozott, hogy a munkálkodás e tömege s annak sikeres eredményei sokkal hosszabb életpályát is nagy mérvben disztinguálnak. Annival inkább remélhető, hogy e férfiú, ki már ifjú korában ily gyümölcsöző munkásságot bizonyított, jogirodalmunkat jövőre is nagy haszonnal s dicsőséggel fogja szolgálni. Munkáit mélyreható alaposság, s a szaktudománybeli irodalom és codificatio bő és széles ismerete teszik a szakemberek előtt nagybecsűekké. Elméleti buvárlatait sokoldalú gyakorlati tapasztalás egészíti ki, mert 1868 óta, midőn jogtudorrá avattatott, s köz- és váltóügypédi oklevelet nyert, a joggyakorlat különféle terein, a pénzügyi ügyészségnél, a pestvárosi járásbíróság s törvényszéknél, mint jegyző, későbbben mint bíró szerzett gyakorlati ismereteket. 1872-ben a Kolozsvárt felállított új egyetemhez neveztetett ki a polgári törvénykezési eljárás s váltó és kereskedelmi jog nyilvános rendes tanárává, honnét 1881. júl. 19-én, kitérnősége elismeréséül, a budapesti kir. egyetemhez tétetett át, hol 1882/3. évben a jogi kar dékánja volt. A magyar jogászgyűlés állandó bizottságának több év óta tagja, s 1884. évre az ügyvédvizsgáló bizottságnak is egyik tagja. — 1880. év folytán, az igazságügyminiszter megbízásából három hónapot töltött Németországban a szóbeli, közvetlen peres eljárás tanulmányozása czéljából, s ő van megbízva a miniszter által, hogy dr. Emmer Kornél kir. táblai bíróval együtt, a szóbeliség s közvetlenség alapján álló polgári törvénykezési eljárás tervezetét kidolgozza.

Irodalmi önálló munkái :

1. *A magyar váltó jog kézikönyve.* Budapest 1877. Zilahinál nagy 8. rét. 333 lap.
2. *Beiträge zur Theorie des Klagerechts.* Leipzig 1880. 8-adrét. 173 lap.

E munka magyar nyelven már előbb kiadott, s a Magyar Igazságügyben közlött értekezésekből van összeállítva, s a gazdag német irodalomban elismerő fogadtatásra talált, és szerzőjének, németországi tanulmányi útja közben, nagy becsületet s tekintélyt szerzett. A „*Kritische Vierteljahrschrift*“ terjedelmes bírálatot hozva e nagy figyelmet gerjesztett munkáról, kiemeli, hogy szerző érvelései és fejtegetései folytonosan rámutatnak a római, középkori s mai törvénykezési eljárásra, s kétségen kívül teszik, hogy a szerző a polgári perrel foglalkodó leg tudós s gondolkodóbb írók közé tartozik.

A mit szerző e művében a németek számára elmond, azt honfitársai s magyar tanítványai részére már előbb közzé tette a „*Magyar Igazságügy*“ jogtudományi folyóirat V-ik s X-ik köteteiben, s kiadta különlenyomatban (1876. Budapest, 8r. 50 lap).

Ugyanezen folyóiratban találjuk nagybecsű értekezéseinek nagyobb részét, úgy mint :

1. *Váltóügyekben van-e az illetőségtől eltérésnek helye ?* (1874.)
2. *A polgári törvénykezési rendtartás módosítása 1874-ben.*
3. *A polgári törvénykezési rendtartás módosítása 1877-ben.*
4. *Tartoznak-e az ingatlan bérletből eredő keresetek is a kereskedelmi bíróságok hatásköréhez ?* (1878.)
5. *Új bizonyítékokra alapított perújítási kereset.* (1878.)
6. *A váltó lejárata és a foadós elmarasztaltatása után vállalt váltókezeség.* (1879.)
7. *A kezes elleni váltókereset elévülése.* (1879.)
8. *Zlinszky Imre „Jogorvoslatok rendszerének“ bírálat.* (1880.)
9. *Schreier Jakab hason tárggyú munkájának bírálat.* (1880.)
10. *Néhány szó a polgári törvénykezési rendtartás ideiglenes módosítása tárgyában.* (1881.)

A magyar jogászgyűlés Évkönyveiben foglaltatnak :

1. Véleménye a munkabérek lefoglaltatása tárgyában tett indítvány felett. (3-ik jogászgy. Évkönyveinek I. kötete, 242—257. lap).
2. Vélemény és indítvány azon kérdés felett : a közvetlen szóbeli eljárásban minő jogorvoslatok engedendők meg ? (5-ik jogászgy. Évk. I. köt. 224—254. l.)

A Magyar Jogászegylet értekezéseinek 1883 s 1884-ben megjelent 15 s 17. füzetében találhatók nagybecsű felolvasásai „a polgári peres eljárás reformjáról.“

A Jogtudományi Közlönyben szintén több kitünő értekezése s bírálat gazdagította ezen szaklap tartalmát, nevezetesen : 1871-ben : Tanulmány a polg. törv. rendtartás 95-ik §-ának értelmezéséhez ; 1873-ban : A halál általi hitelesítésről ; s 1873 'és 1874 folytán 12 közlemény „A kereskedelmi törvény tervezetének bírálatához“ ; 1875-ben : „Lehetnek-e nem gyakorló ügyvédek is az ügyvédi kamara tagjai ?“ s a t.

Az általam ajánlott egyetemi jogtanár úr ezen felmutatott, nemcsak mennyiség, hanem főleg minőség tekintetében kitünő munkássága, eléggé indokolja megválasztása végett tett javaslatomnak jogosultságát.

20. Dr. Pisztóry Mór pozsonyi kir. akad. ny. r. jogtanár, levelező tagul ajánlva

Keleti Károly r. tagtól.

I. Eredeti önálló művei :

1. A tanügyi reformról. Pest, 1870. Aignerél, nagy 8-rét. 72 lap.
2. Államismerettan. Pest, 1872. Kiadja Aigner, nagy 8-rét 122 lap.
3. Az osztrák-magyar Monarchia statisztikája. Budapest, Eggenberger kiadása, 1874. kis 8-adrét 510 lap.
4. Bevezetés az államtudományokba. Budapest, Eggenberger kiadása, 1876. nagy 8-ad rét 222 lap.
5. Az osztrák-magyar Monarchia statisztikája. II. kiadás Pozsony 1884.

II. Önálló füzetben megjelent fölolvasásai :

1. A nő-emancipáció. 8-adrét 14 lap, Győr 1873.
2. A lakviszonyok befolyása a társadalomra. Győr 1874. 21 lap.
3. Emlékbeszéd Deák Ferencz fölött. Pozsony 1876. nagy 4-edrét 11 lap, a pozsonyi jogakadémia kiadása.
4. Pozsonyváros emlékirata a III. egyetem érdekében. Pozsony 1880.

III. Tudományos folyóiratok vagy gyűjteményes munkákban megjelent értekezései :

1. „Győrcáros gabna-forgalma és gabna-kereskedése.“ A m. t. Akadémia által kiadott statisztikai és nemzetgazdasági közleményekben. VIII. kötet 36—58. lapon.
2. „Állam és társadalom.“ Jog- és államtudományi folyóirat. Szerkeszté Hoffmann Pál I. évf. 4. füzet 317—350. lapon.
3. „A jogtanodák szervezete és állapota Franciaországban.“ Jogtudományi Közlöny 1876. évf. 31. és 32. sz.
4. „A budapesti IX. nemzetközi statisztikai congressus és a polgári és kereskedelmi jogszolgáltatás nemzetközi statisztikája.“ Jogtudományi Közlöny 1876. évf. 46, 47, 48 és 49. sz.
5. „Az állami és társadalmi intézmények befolyása az emberi életre.“ Budapesti Szemle 1877. évf. 29. sz. 19—69. lapon.
6. Győrmegye és város egyetemes leírásában következő fejezeteket írta; „Győrmegye és város vagyoni állapota és keresetmódja.“ — „Szegénység és humanisztikai intézmények.“ — „Ipar és kereskedelem.“ 1874. 177—189. és 317. — 331. lap.
7. „Egy statisztikai emlék a gőz jubileuma alkalmából.“ Nemzetgazdasági Szemle V. évf. 1881. 4. füzet 74—109. l.

IV. Politikai lapokban tudományos tárgyú vagy irányú dolgozatok :

1. „Egy vagy több kir. tábla kérdéséhez.“ Századunk. 1868. 221 és 222. sz.
2. „A jogakadémiák rendezéséről.“ 2 cikk. Pesti Napló 1870. nov. 5 és 6-ki számai.
3. „A jogtanodák legújabb szervezéséről.“ 3 cikk. Pesti Napló 1874. jun. 20-án, jul. 4-én és 18-án.

4. „*A jogakadémiák reformja.*“ 3 czikk. Pesti Napló 1872. november 9, 16 és 23-án.
5. „*A politikai tudományok kézikönyve.*“ Tanulmány „Kautz műve fölött“. Hon 1876. évf. jul. 12. és 14. sz.
6. „*A jog- és államtudományok tanulmányi és vizsgálati rendszerének reformjához.*“ Jogtudományi Közlöny 1879. évf. 5. és 6. sz.
7. „*Megemlékezés dr. Konek Sándorra.*“ Hon 1882. aug. 10-iki szám hosszabb tárczaczikke.
8. *Az Ellenőrben*, mint munkatárs több czikk.

V. Lapszerkesztés :

1. A „*Pozsonyvidéki Lapok*“ politikai és közg. napilap 1877, 1878 és 1879. évfolyam szerkesztése.

21. Dr. Schnierer Aladár a budapesti egyetemen a büntetőjog nyilv. rendes tanára, levelező tagul ajánlva

A p á t h y I s t v á n levelező tagtól.

A nevezett tanár Pauler Tivadar mellett hazánkban a büntetőjognak legjelentékenyebb képviselője, a ki a büntetőjogi irodalmat dolgozataival és maradandó becsű önálló munkáival gazdagította, miért is teljesen érdemes arra, hogy a m. tud. Akadémia tagjai közé fölvétessék.

Az ajánlott dolgozatai és munkái közül a következők érdemelnek különös figyelmet :

„A bűnrészesség tana“ (büntetőjogi tanulmány), Hoffmann Pál Jog- és államtudományi folyóiratában 1871.

„A büntetőjog általános tanai.“ Pest 1873. (18 ív). Ugyanannak az 1878 : V. és 1879 : XL. t.-cz. alapján átdolgozott második kiadása. Budapest 1882.

„A büntettek és azok büntetései“. (A büntetőjog különös része). Budapest 1876. (23 ív).

„Bírálatok a magy. büntetőtörvénykönyv tervezetéről.“ (Különlenyomat a Jogtudományi Közlönyből) 1876.

„A büntettekről és vétségekről szóló magy. büntetőtörvénykönyv magyarázata.“ Budapest 1881. (40 ív).

Ugyanannak második, tetemesen bővített kiadása sajtó alatt.

22. Strausz Adolf, levelező tagul ajánlva

G y ö r g y E n d r e levelező tagtól.

Strausz Adolf urat, a ki „Bosnyák föld és népe“ című művében az okkupált tartományok viszonyait, s különösen e műnek II. kötetében azok közigazdasági viszonyait közvetlen szemlélet után helyes belátással, behatóan tárgyalta, — s e tekintetben nemcsak a hazai, de az összes irodalomban úttörő volt, tisztelettel ajánlom levelező tagúl.

22. 23. Bartolomaeo Capasso és Cesare Guasti olasz történetírók kültagokúl ajánlva

Szilágyi Sándor r. tagtól.

Kültagjai megválasztásánál az Akadémia különös tekintettel szokott lenni azon férfiakra, a kik tudományos jelentőségek mellett hazánk iránt rokonszenveket bebizonyítják, és a hazai tudományosság ügyének szolgálatokat tettek a múltban, tehetnek a jövőben.

Ezen szempontból szerencsém van ajánlani a II. osztályban kültagnak 1. *Bartolomeo Capasso* olasz történetbuvárt, a nápolyi állami levéltár igazgatóját.

2. *Cesare Guasti* olasz történetbuvárt, a florenczi állami levéltár igazgatóját.

Nagykiterjedésű tudományos tevékenységöket megismerteti önálló munkáik, forráskiadványaik és történeti értekezéseik ide esatolt jegyzéke.

Ezen munkák sok becses anyagot tartalmaznak hazánk középkori történetéhez.

E mellett a vezetésök alatt álló levéltár kincseit mindig a legnagyobb előzetekénységgel teszik hozzáférhetőkké a magyar történetbuvároknak, a kik közül többet hálára köteleztek.

Capasso munkái :

1. Topografia storico-archeologica della penisola Sorrentina, e Raccolta di antiche iscrizioni alla medesima appartenenti. Napoli 1846. un volume in 8°.

2. Memorie storiche della chiesa Sorrentina. Napoli 1854 un vol. in 8°.

3. Sull'antico sito di Napoli e Palepoli, dubbii e conghietture. Napoli 1855. un vol. in 8°.

4. La crouaca napoletana di Ubaldo edita dal Pratilli nel 1751, ora stampata nuovamente e dimostrata un impostura del secolo scorso. Napoli 1855. un vol. in 8°.

5. Sul vero cognome del cariteo antico Pontaniano. Dal Rendiconto della Accademia Pontaniana nel 1857. in 8°.

6. Nuova interpretazione di alcuni luoghi oscuri e difficili dei latini scrittori tentata collo ainto del dialetto e dei costumi napoletani. Dal Rendiconto della medesima Accademia nel 1858 in 8°.

7. Breve nota alla Memoria letta del prof. Lattes nell'Accademia delle scienze di Torino sopra un punto dell'antica legislazione penale del cessato reame di Napoli. Dal cit. Rendiconto per l'anno 1861 in 8°.

8. Sulla iscrizione sorrentina dedicata a Fausta, nuove osservazioni. Dagli atti dell'Accademia Pontoniana nel 1862 in 4°.

9. Il Tasso e la sua famiglia a Sorrento. Ricerche e narrazioni storiche. Napoli 1866. un vol. in 8°.

10. Notizie di alcune iscrizioni abruzzesi inedite e nuova spiegazione del vocabolo majorarius. Dal Rendiconto della stessa Accademia nel 1866. in 8°.

11. Novella di Ruggieriore di Sicilia e di Puglia promulgata in greco nel 1150, ed ora per la prima volta edita dai codd. delle biblioteche di S. Marco in Venezia e Vaticana di Roma con la traduzione latina ed alcune osservazioni. Napoli 1867 in 4°. Dagli atti della stessa Accademia.

12. La piazza del Mercato di Napoli e la casa di Masaniello. Rimebranze storiche. Napoli 1868 in 12.

13. Sul catalogo dei feudatari delle province Napolitane sotto i Normanni. Napoli 1870 in 4°. Dagli atti della R. Accademia di Archeologia. Lettere e Belle arti del 1868.

14. Sulla storia esterna delle Costituzioni del regno di Sicilia promulgate da Federico II. Napoli 1869 in 4°. Dagli atti dell' Accademia Pontaniana.

15. Sui diurnali di Matteo da Giovenazzo. Napoli 1872 in 4°. Dagli atti della R. Accademia di Archeologia eccl. del 1871.

16. Historia diplomatica regni Siciliae inde ab. a. 1250 ad an. 1266. Monumenta undique congegessit, edita brevavit, inedita integre protulit, omnia ordine chronologico digessit etc. B. C. Napoli 1874 in 4°.

17. Le fonti della storia delle province Napolitane del 568 al 1500. *Nell' Archivio storico per le province Napolitane*, vol 1 an. 1876 e fasc 1°. del 1877 in 8°. e Indicazione delle fonti della storia Napoletana dal 568 al 1077 nell' Ann: V, fasc. 3. 1880.

18. La famiglia di Masaniello. Episodio della storia Napolitana nel secolo XVII narrato ed illustrato con note e documenti. Napoli 1875 in 8.

19. L'epitaffio de Cesario console di Napoli. Nell' Archivio storico An. IV fasc. 3° 1879.

20. La fontana dei Quattro del Molo di Napoli. Ricordi storici; nell' Archivio storico ecc. An. V. 1880.

21. Sull'epoca della morte di S. Benedetto e sull'era benedettina di alcune cronache Napoletane dei mezzi tempi. Negli atti della R. Accademia di Archeologia Nap.

22. Sulla spogliazione delle biblioteche Napoletane nel 1718. Notizie e documenti. Sull'aneddoto riguardante gli affreschi del cav. Calabrese nelle porte di Napoli. 1878 nell' *Archivio stor.* An. III fasc. 3.

23. Due scritture riguardanti la storia Napoletana nella 2a metà del sec. XIV. Nell' *Arch. stor.* Anno VI fasc. 2°. 1881.

24. Appunti per la storia delle arti in Napoli. Sull' autenticità del testamento di S. Amato Vescovo di Marco (1093) Nell' *Archiv. stor.* An. VI fasc. 3°. 1881.

25. Monumenta ad Neapolitani ducatus historiam pertinentia, quae partim nunc primum, partim iterum typis vulgantur t. 1 Neapoli 1881 in 40. (H 2°. vol. 6 prossimo a publicarsi.)

26. Camillo Minieri Riccio. Necrologia. Nell' *Arch stor.* An. VII 1882.

27. Commemorazione di Scipione Volpicella, Nell' *Arch. stor.* An. VII 1882.

28. Sulla circoscrizione civile ed ecclesiastica e sulla popolazione della città di Napoli dalla fine del sec. XIII fino al 1809. Notizie e Documenti. Nap. 1883 in 4.

Guasti munkái:

1. *Tasso*. Le Lettere di Torquato Tasso disposte per ordine di tempo ed illustrate. Firenze, Le Monnier, 1852—55. Volumi 5.

I. Dialoghi di T. Tasso. Firenze, Le Monnier 1858—59. Volumi 3.

Le Prose diverse di T. Tasso nuovamente raccolte ed emendate. Firenze, Successori Le Monnier, 1875. Volumi 3.

2. Le Meta morfosì d' Ovidio volgarizzate da ser Arrigo Simintendi da Prato. Prato, Guasti, 1846—50. Vol. 3.

3. Scritti vari di Lorenzo Panciatichi accademico della Crusca. Firenze, Le Monnier, 1856.

4. Le Lettere spirituali e familiari di Santa Caterina de Rizzo fiorentina, raccolte e illustrate. Prato, Guasti, 1861.

5. Le Rime di Michelangiolo Buonarroti pittore scultore e architetto cavate dagli autografi. Firenze, Le Monnier, 1864. Con facsimili.

6. Rime di Stefano Vai pratese del secolo XVII. Bologna, Romagnoli, 1863.

7. Capitoli della Compagnia della Madonna dell' Impuneta scritte nel buon secolo della lingua e citate dagli Accademici della Crusca. Firenze, Galileiana, 1866.

8. Commissioni di Rinaldo degli Albizzi per il Comite di Firenze di 1399. al 1433. Firenze, Galileiana, 1867. Volumi 3.

9. Colossi di Montecavallo, Lettera di monsig. Ottavio Falconieri a Carlo Roberto dati. Roma 1869.

10. Alessandra Macinghi negli Strozzi. Lettere d'una Gentildonna Fiorentina del sec. XV ai Figliuoli esuli. Firenze, Sansoni, 1869.

11. Ser Lapo Mazzei. Lettere d'uno Notaro a un Mercante del sec. XIV; con altre Lettere e documenti. Firenze, Success. Le Monnier, 1880.

12. *Savonarola*. L'ufficio proprio per fra Girolamo Savonarola e i suoi Compagni scritto nel sec. XVI, e ora per la prima volta pubblicato con un Proemio. Prato. Guasti, 1860. — Seconda edizione, con aggiunte. Prato, Guasti, 1863.

Poesie di fra Girolamo Savonarola tratte dall' autografo. Firenze, Galileiana, 1862; con facsimile.

Visione d'un Piagnone (1534). Firenze, Dolli, 1868.

Il Savonarola e i Lucchesi, Nuovi documenti. Firenze, Galileiana.

Il Savonarola e i Pratesi. Firenze, Carnesecchi, 1876.

G. Savonarola e la Statua di Lutero a Worms, per il P. Pio Maria Rouard de Card provinciale de Predicatori a Lovanio. Traduzione con Prefrazione.

Il Savonarola giudicato da G. Capponi. Firenze. 1880.

13. Nel *Giornale Storico degli Archivi Toscani che si pubblica dalla Soprintendenza generale agli Archivi del Granducato* (Firenze, Galileiana, 1857—63. Vol. 7), oltre la Prefazione generale sono varie pubblicazioni di documenti; fra quali si citano:

Lorenzo Magalotti diplomatico, con un saggio de Carteggi del medesimo. Inventario della Libreria Urbinate compilato nel sec. XV da Federico Viterano bibliotecario di Federico I. da Montefeltro duca d'Urbino.

Alcuni fatti della prima giovinezza di Cosimo I. de' Medici granduca di Toscana illustrati con documenti contemporanei.

Di un Trattato di nozze tra la casa di Savonia e i Reali d'Inghilterra, supplemento a una Memoria del conte Federico Sclopis.

14. Fra le Pubblicazioni della Soprintendenza degli Archivi Toscani:

I Capitoli del Commune di Firenze, Inventario e Regesto. T. I. Firenze, Galileiana, 1866.

Gli Archivi di Stati Toscani all' Esposizione di Vienna. Firenze, 1872.

I Manoscritti Torrigiani donati al R. Archivio di Stato di Firenze. Descrizione e saggio. Firenze, Galileiana, 1878.

15. Sul riordinamento degli Archivi di Stato. Relazione della Commissione istituita dai Ministri dell' Interno e della Pubbl. Istruzione con decreto del 15 marzo 1870. Nella *Gazzetta Ufficiale del Regno*; nell' *Archivio Storico Italiano*; e a parte.

16. *Belle Arti*. Opuscoli concernenti alle Arti del Disegno e ad alcuni Artefici. Firenze, Le Monnier 1859.

Belle Arti. Opuscoli descrittivi e biografici. Firenze, Santoni, 1874.

La Cupola di S. Maria del Fiore illustrata con documenti dell' Archivio dell' Opera secolare. Saggio d'una compiuta illustrazione dell' Opera Secolare e del Tempio di S. Maria del Fiore, Firenze, Barbera, 1857.

Andrea Guazzalotti, scultore pratese, Memoria del dott. Julius Friedländer Berlino, con un Appendice di Documenti. Prato, Guasti 1862; con 4 Tavole litografiche.

Del Concorso per la Facciata di S. Maria del Fiore. Rapporto fatto dalla Commissione giudicante alla Deputazione promotrice. Firenze, Galileiana, 1863.

Arnolfo, quando è morto? Nella Rassegna Nazionale di Firenze, 1881.

Arnolfo, è l'Architetto di S. Maria del Fiore? Ivi, 1882.

I Sigilli Pratesi editi e inediti. Nel *Periodico di Numismatica e Sfragistica*, 1873 ecc.

17. R. *Accademia della Crusca*. Rapporti degli anni Accademici dal 1873 al 1883, con le Commemorazioni degli Accademici defunti: Tomaseo, Bonaini, Bufalini, Capponi, Bindi, Manuzzi, Bandi di Vesme, Casella, Frullani, Centofanti, Witte, Vannucci.

18. Società Colombaria. Rapporti come segretario per gli anni accademici 1858—1870 nell' *Archivio Storico Italiano*.

19. Varie Lezioni Accademiche alla Colombaria e all' Ateneo Italiano. Si ricordano:

Dello Studio di Dante presso gl' Italiani nel secolo XIX; negli *Atti dell' Ateneo Italiano*, 1876.

Le relazioni di Galileo con alcuni Pratesi a proposito del falso *Buonamicì* scoperto dal sig. R. Henri Martin. Nell' *Arch., Stor., Ital.*, 1873.

Ramondo Manelli alla battaglia di Rapallo. Nell' *Archivio Veneto*, 1871.

20. Nell' *Archivio Storico Italiano* dal 1847 fino ad oggi molte Rassegne di pubblicazioni storiche.

21. Bibliografia Pratese compilata per un da Prato. Prato, Pontecchi, 1844.

22. Pel Calendario Pratese del 1846. Memorie e Studi di cose patrie. Prato, Guasti, 1845; col seguito di altri volumetti nel 1846, 47, 48, 49, 50 e 51.

23. Miscellanea Pratese. Prato, Guasti 1860—68. Sono quattordici Dispense che contengono antiche Scritture dal secolo XIV. al XVIII.

24. Biografie diverse — Si citano le Memorie di *Giuseppe Silvestre*. Prato, Guasti, 1874. Vol. 2.

25. *Traduzioni dal latino*. Della Imitazione di Cristo libri 4 volgarizzati ec. Firenze, Barbèra, 1866 — Seconda edizione, 1872 — Terza, 1880. Quarta, 1883.

Intorno alla vita e all' insegnamento di Vittorino da Feltre. Lettere di Sassolo pratese volgarizzate, con alcune Notizie intorno alla vita e agli Scritti dell' Autore. Firenze, Galileiana, 1869.

S. Bonaventura. Lo Stimolo del divino amore. Napoli, 1862.

26. *Traduzioni dal francese.* — Si citano: Storia di S. Francesco d' Assisi di Emilio Chavin de Malan. Prato, Pontecchi, 1846. — Seconda edizione, Firenze 1866. (Non approvata — Terza ediz. Prato, Guasti, 1869.)

Federigo Ozanam, per Enrico Domenico Lacordaire Firenze, Granducale, 1866.

Alcune Lettere d' A. Federigo Ozanam. Prato, Guasti, 1860.

Lettere del P. Lacordaire ad alcuni Giovani. Prato, Guasti, 1865.

27. *Iscrizioni* varie, private e pubbliche. Si ricordano quattro Iscrizioni per la base del Monumento dedicato a M. Buonarroti sul Piazzale presso Samminiato al Monte. — Per Vittorio Emanuele II, re d' Italia, per l' esequie fatte in Prato nel 1878. — Per la Mostra Pratese d'arti e manifatture nel 1880. — Per la medaglia fatta incidere in onore dell' Ariosto, 1874.

24. Dr. Krones Ferencz gráció egy. tanár s több t. akad. tagja, kültagul ajánlva
Szilágyi Sándor r. tagtól.

Krones nagy gonddal tanulmányozta a magyar történeti kútfőket, elsajátítván nyelvünket is. A magyar históriai forrásokat minden korábbi dolgozatában is felhasználta; az utolsó években kiadott munkáival azonban a magyar történetírásnak is igen hasznos szolgálatokat tett. Jelesül: Zur Geschichte Ungarn's im Zeitalter Franz Rákóczi's II., I. II. Abtheilung (Bécs 1870) továbbá: Zur Geschichte des deutschen Volkstums im Karpatenlande. Mit besonderer Rücksicht auf die Zips und ihr Nachbargebiet. (Graz 1878), továbbá: Ungarn unter Maria Theresia und Joseph II. (Graz 1871) egyenesen a magyar történetbe vágó dolgozatok.

„Handbuch der Geschichte Oesterreichs“ cz. 5 kötetes munkájában a magyar történetet elfogulatlanul és velünk rokonszenvező szempontból tárgyalta. „Grundriss der Oesterr. Geschichte mit besonderer Rücksicht auf Quellen und Literaturkunde“ cz. munkájában pedig a magyar történeti forrásokat valóban meglepő szakismerettel és gonddal állította össze. A legújabban kiadott „Die Freien von Saneck und ihre Chronik als Grafen von Cilli“ oly német forrásnak kiadása, mely a magyar történetbe legszorosabban beleillik.

Mindezek felett Krones a magyar történeti munkákat a Sybel-féle Hist. Zeitschrift-ben folytonosan nemcsak igazságszeretettel, hanem a magyar történet iránt előszeretettel tárgyalja, s e közleményei sokat tesznek arra, hogy Németországon a magyar történeti kutatásokkal megismerkedjenek. Ő az utóbbi évek alatt oly nagy és fontos szolgálatokat tett a magyar történetírásnak, hogy méltán megérdemli, hogy működésének elismerését Akadémiánk külföldi taggá választásával kimutassa.

A III. osztály részéről.

25. Konkoly Thege Miklós lev. tag

a) tiszteleti tagul ajánlva

Szily Kálmán rendes tagtól.

Konkoly Miklós Akadémiánk legszorgalmasabb, legbuzgóbb levelező tagjai közé tartozik. Alig 7—8 év alatt nem kevesebb mint 35 nagyterjedelmű csillagászati dolgozatot tett közé az Akadémia „Mathematikai Ertekezései“ sorozatában (III. k. 2. füzet; V. kötet 8., 9., 10. füzet; VI. kötet 1., 2., 8., 9., 10. füzet; VII. kötet 1., 2., 3., 4., 7., 11., 12., 13., 14. füzet; VIII. kötet 1., 2., 4., 5., 6., 7. füzet; IX. kötet 1., 4., 5., 6., 7., 8. füzet és a 3 utolsó sajtó alatt.)

Konkoly kizárólag a szemléleti vagyis empirikus astronomiára és a gyakorlati műszertanra tömöríti össze egész munkásságát. Mint rendkívül ügyes észlelő és a műszertan egyik legalaposabb ismerője, Európaszerte ismeretes.

De mindezeknél nagyobbak Konkolynak azon érdemei, melyeket a hazai tudományosság körül szerzett magának. Ő a mult évtized elején, mikor Magyarországon egyetlenegy csillagvizsgáló hely sem volt, már mikor a régiek elpusztulva vagy elhíptelenedve álltak, saját birtokán, saját költségén egy derék astrophysikai observatoriumot állított, és felszerelte azt igen ügyesen összeválasztott, nagyértékű műszerekkel, tudományserető urainknak követésére méltó példát, és a fiatal buvároknak észlelések tételére alkalmat adva. És mi több, az ó-gyallai observatoriumot az országnak ajánlotta föl. Nagylelkű adománya hivatva van lehetővé tenni, a mit az állam eddig újra meg újra kénytelen volt elhalasztani, hogy ifjaink, kik a csillagászathoz kedvet éreznek, az első gyakorlati bevezetésben, hazánk fővárosában is részesülhessenek.

b) Rendes tagul ajánlva

Dr. Török József r. tagtól.

A mult 1883-ik évben nyomtatásban megjelent s az Akadémia tagjai között kiosztott tagajánlásokból köztudomásúvá lett, miszerint Konkoly Thege Miklós

1. A csillagászatnak hazánkban legfáradhatatlanabb művelője s úgyszólván egyedüli képviselője.

2. Hogy az általa saját költségén Ó-Gyallán épített s a kor igényeinek megfelelőleg felszerelt csillagdában tett észleletei mintegy 40 értekezésben az akadémiai kiadványokban láttak napvilágot.

3. Hogy észleletei angol, francia és német folyóiratokban is folytonosan közlést nyertek.

4. Hogy észleleteiről évkönyveket szerkeszt, melyek „Beobachtungen, ange-stellt am astrophysikalischen Observatorium in Ó-Gyalla“ cím alatt már eddigelé 4 vaskos kötetben jelentek meg Halleban.

5. Hogy 1883-ban 57 ívre terjedő s 345 ábrával ellátott nagy munkája jelent meg ily cím alatt „Praktische Anleitung zur Anstellung astronomischer Beobach-tungen. Vieweg & Sohn. Braunschweig.

6. Hogy ezen munkássága folytán az Angol Astronomical Society, az Astronomische Gesellschaft, a Militärisch-Wissenschaftlicher Verein, tiszteletbeli tagjává választotta.

7. Hogy a góthai nagyherczeg által, a góthai csillagda igazgatói állomására is meghívást nyert.

Ezen kimagasló tudományos érdemei s irodalmi munkásságánál fogva őt az osztály, illetőleg az Akadémia méltánylásába újlag a legmelegebben ajánlani kötelességemnek ismertem.

26. Mihalkovics Géza, rendes tagul ajánlva

a) Dr. Török József, r. tagtól.

Mihalkovics Géza egyetemi r. tanár egy új tudománynak, a fejlődéstannak első megalapítója s fáradhatatlan művelője hazánkban. A fejlődéstan körébe vágó dolgozatai mind hazánkban, mind külföldi szaklapokban közlésre méltónak ítélték ki magoknak, s az *Agy fejlődéséről* írt nagy munkája a M. Tud. Akadémia által a nagy jutalommal koszorúztatott; a Balassa-féle díjat pedig már két ízben nyerte el.

Nyomtatásban megjelent munkái közül a nevezetesebbek a következők:

1. Adatok a madárszem fésűjének (pecten oculi) szerkezetéhez és fejlődéséhez. M. tud. akad. Értekezések. 1873. egy táblával.
2. Ueber den Kamm des Vogelauges. Archiv für mikroskopische Anatomie. Band IX. 1873.
3. Adatok a here boncz- és szövettanához. Orv. Hetilap 1873. egy táblával.
4. Beiträge der Anatomie und Histologie des Hodens. Arbeiten der physiologischen Anstalt zu Leipzig. 1873. Berichte der königl. sächsischen Akademie der Wissenschaften. 3 Tafeln.
5. Ein Beitrag zur ersten Anlage der Augenlinie. Archiv für mikroskopische Anatomie. Band XI. 1875. 1 Tafel.
6. Entwicklung der Zirbeldrüse. Centralblatt für die medicinischen Wissenschaften. 1874. No. 16.
7. Entwicklung des Gehirnanhanges. U. o. 1874. No. 20.
8. Észleletek a közti agy fejlődéséről. Orvosi Hetilap, 1874. 1., 4., 6. sz.
9. Vizsgálatok az agyboltozat, kerges test és átlátszó sövények fejlődéséről. Orvosi Hetilap. 1876. 33., 34. sz.
10. Entwicklung des Gehirnbalkens und des Gewölbes. Centralblatt für die med. Wissenschaften. 1876. No. 19.
11. Az agy fejlődése. Magy. Tud. Akadémia Évkönyvei. XV. köt. Bpest, 1877. 224. lap. 7 könyomatú táblával. Nagy jutalmat nyert munka.
12. Entwicklung des Gehirns. Leipzig, 1877. Mit 7 lithogr. Tafeln.
13. Vázlatok az állatok fejlődése köréből. Népszerű természettudományi előadások gyűjteménye 2 tábla rajzzal. Budapest, 1879.
14. Das neue anatomische Institut in Budapest. Archiv für Anatomie und Entwicklungsgeschichte. 1879. 1 Tafel.
15. Általános Boncztan. Budapest, 1881. 740. l. 544 fametszettel.
16. Fordítás. Krause Károly: a leíró emberboncztan kézikönyve. I. kötet. Budapest, 1881. 8. r. 751 lap. II. kötet 1882. 752—1613 l. Sok fametszettel.
17. A női ivarszervek tájboneztani fekvéséről. Orv. Hetilap 1881. 22. sz.

b) B a l o g h K á l m á n, rendes tagtól.

Mihalkovicsnak az agy fejlődéséről szóló jeles munkáját, melynek kiváló tudományos becsét már levelező taggá ajánlásakor kiemelttem, a tekintetes Akadémia azóta azon kittüntetésben részesítette, hogy 1882-ben a nagy jutalmat annak odaitélte. Jelenleg azonban ajánlásom támogatására még felhozhatom Mihalkovics tanárnak „Általános boncztanát“, melyet a magyar orvosi könyvkiadó társulat 1881-ben adott ki (nagy 8° 740 lap, 544 a szöveg közé nyomott fametszetű ábrával). E munkában a szerző az idetartozó tárgyat egész összességében felöleli, s teljes irodalmi készültséggel kezeli; e mellett azonban annak összes részeiben önálló buvárkodás eredményeivel találkozunk; úgy, hogy e munkát nemcsak a feldolgozás tekintetében, hanem a benne foglalt adatoknál fogva is teljesen eredetinek kell vennünk. S nemcsak tudományos irodalmunk terén hézagpotló az, hanem általános irodalmi szempontból is el kell annak jelentőségét ismernünk, a mennyiben fejlődési alapon nyugvó boncztani és szövettani adatokban gazdag mű az, mely azonkívül, hogy az általános boncztan állásáról igen jó tájékoztatást nyújt, arra is legjobban szolgálhat, hogy egyes részeiből önálló buvárlatokra történjék kiindulás.

27. **Kherndl Antal**, a műegyetemen a hidépítés rendes tanára, levelező tagjai ajánlva

a) Szily Kálmán r. tagtól.

Kherndl Antal, egy új tudományt, melynek ő szóval és tollal nem csak buzgó hirdetője, hanem egyszersmind nagyérdemű fejlesztője és előbbre vivője, honosított meg hazánkban — az ábrázoló statikát. Mindazok, kik épen az ő működése következtében oly gyorsan elterjedt tudományt nálunk a hid-, út- és vasút-szerkesztő irodákban mai napság gyakorlatilag alkalmazzák, az ő tanítványai és az ő nyomdokaikat követik. Mint minden újabb tudományban — az ábrázoló statikában is még — a tárgyalásnak különböző módjai divatoznak; az övé, mely az elmélet legelvontabb követelményeit is gyakorlatilag alkalmazhatóvá teszi, teljesen önálló fölfogásról, az elméleti vizsgálatoknak teljes kiterjedésükben való alapos ismeretéről s kiváló gyakorlati érzékről tesz tanúságot. Tudományos értekezései magyarul a M. Mérnök és Építészegylet Közlönyében, németül a Civil-Ingenieur című első rangú folyóiratban láttak napvilágot. Közülök csak a legfőbbeket sorolom el, munkássága irányának jellemzésére. Ezek a következők:

1. A pest-lipótvárosi templomnak építés közben beomlott kupolájáról (1868).
2. Vasviadukt a Meckesheim-Jagstfeldi vaspályán a hesseni nagyhercegségben (1868).
3. A Larmanjat-féle vasúti rendszerről (1869).
4. A hidanyagoknál megengedhető igénybevétel megállapításáról (1879).
5. Hosszú nyomott rudak méretszámításáról az ismételt igénybevétel elmélete alapján (1880).
6. A statikailag határozatlan reakciójú tartók elméletéhez (1883).

A magyar nyelven kifejtett tényleges és folytonos tudományos munkásság kimutatása Akadémiánk szabályai szerint multhatatlan kelléke minden tagajánlásnak. E kelléknek a fentebbiekben eleget tévén, végezetre megemlítek még egy tekintetet, mely az Akadémia III. osztályát különösen érdekli.

Az ügyrend 1. §-a értelmében Akadémiánk feladatai közé tartozik a mérnöki tudományok művelése is, miről — hogy csak a főbbeket említsem — Vásárhelyi Pál, Beszédes József, Győry Sándor, Reitter Ferencz, Fest Vilmos taggá választása és emlékezetes munkássága is bizonytságot tesz. A régebben taggá választott mérnökeink azonban már mind vagy kidőlték — s ujak nem választottak helyökbe — vagy más terek felé sodródott munkásságok irányára, elannyira, hogy az Akadémia III. osztályában a tagok sorából már szakbizottságot sem lehet összeállítani, ha, mint nem ritkán kell, valamely mérnöki szaktudományi kérdésről vélemény adandó. Jelen ajánlásom e rég érzett szükségén is kíván segíteni, midőn egy oly szakférfiura irányozza a t. Akadémia figyelmét, ki a mellett, hogy tudományos irodalmi működése alapján az Akadémia elismerésére teljesen méltó, széleskörű szakismereteivel jelentékeny szolgálatokat is tehet az Akadémia III. osztályának.

b) Sztoeczek József rendes tagtól.

Nevezett tanár, a technikai pálya különböző ágaiban — különösen az út-, vasút-, víz- és hidépítéset terén kifejtett elméleti és gyakorlati működése, s irodalmi dolgozatai által, kétségtelen jeleit adta annak, hogy a magy. tud. Akadé-

mia érdekeit, épen azon a téren, mely Akadémiánkban jelenleg egyáltalában nincs képviselve, kiváló mértékben volna képes előmozdítani.

Tanuságot tesznek erről a következő, eddigi működésére vonatkozó adatok :

Külföldön (a badeni nagyhercegségben és Zürichben) nagyobb vashidak, vízvezetési és csatornázási hálózatok tervezetével foglalkozott.

Tevékeny részt vett a budapesti Margithíd, a szegedi új Tisza-híd, a budapesti csatornázás pálya-tervei megbíráására kiküldött jury, és a Margit-híd próbateljesítésének végrehajtására kiküldött bizottság munkálataiban.

A kir. biztos felszólítására véleményt adott a szegedi új Tisza-híd, és a feljárók vasszerkezetének szilárdságáról; és részt vett azon bizottságban, melyet a magy. kir. közmunka- és közlekedési miniszterium a Szegeden épülő rakodó parthoz mutató nehézségek ügyében kiküldött.

Tagja volt azon bizottságnak is, melyet a magy. kir. közmunka- és közlekedési miniszterium a Duna budapesti szakasza szabályozási ügyében, a külföldi szakértők meghívása után, kiküldött.

Megjelent irodalmi dolgozatai a következők:

1. Vélemény a lipótvárosi templom katasztrófája ügyében (Magy. Mérn. Egy. Közlönye, 1868).

2. Vasviadukt a meckesheimi vaspályán (Magy. Mérn. Egy. Közl. 1868).

3. A Larmanjat-féle vasuti rendszerről (Magy. Mérn. Egy. Közl. 1869).

4. A hidanyagoknál megengedhető legnagyobb igénybevétel meghatározásáról. (Magy. Mérn. Egy. Közl. 1879).

5. Bestimmung der Dimensionen, und der zulässigen Inanspruchnahme mit Rücksicht auf die wiederholte Beanspruchung. (Civ.-Ingenieur 1879).

6. Híddépítési szemle (Magy. Mérn. Egy. Közl. 1879 és 1880).

7. Értekezés az 1880-ki árvíz alkalmából (Építési Ipar, 1880). Ugyanaz németül a „Pester Lloyd“-ban. — Megküldve a külföldi szakértőknek is.

8. Hosszú nyomott rúdak méret-számításáról, az ismételt igénybevétel elmélete alapján. (Magy. Mérn. Épít. Egyt. Közl. 1880).

9. A statikailag határozatlan reakciójú tartók elméletéről szóló terjedelmesebb munkából az első közlemény (Magy. Mérn. Épít. Egyt. Közl. 1883).

Ezek alapján ismételve ajánlom Kherndl Antal tanár urat a tisztelt osztály szíves figyelmébe.

28. Dr. Korányi Frigyes a budapesti egyetemen ny. r. tanár, levelező tagul ajánlva

Fodor József r. tagtól.

Dr. Korányi Frigyes harminczhat éve működik a tudomány és a közügy terén. Tudományos munkásságáról tanuskodik írói tevékenysége, a mely nem csupán terjedelmes volta, hanem az által is kiváló, hogy Magyarországon úgy, mint a külföldön, mindenütt a hol az orvosi tudományt művelik, elismerésben és tiszteletben részesül; arról tanuskodik az is, hogy orvosi iskolája a jeles orvosoknak egész sorát képezte ki. Korányi érdemeiről a közügy terén, áldásos tevékenységéről társadalmunkban nem kell szólnom; azok ismeretesek.

Korányi Frigyes méltó tagja lenne az Akadémiának, — díszjele a harmadik osztálynak.

Irodalmi munkássága:

1857. Adalékok a lép helyváltoztatása tanához. Orvosi Hetilap.
1858. Tárczacikkek ugyanazon szaklapban.
1859. Tanulmány a bujasenyvtan köréből. U. o.
Tudományos utazásáról leírások. U. o.
1860. Válasz dr. Lyachovics úr „Utóhang“-jára. U. o.
Eszmék a haza egészségügyének szervezése körül. U. o.
1861. Eszmék közegészségügyeink rendezése körül. U. o.
A szabolcsmegyei egészségügyi bizottmány javaslata. U. o.
1862. Önkényt és önkénytelenül kopogó szellemek. Adat a hangzó izom-
rágások tanához. U. o.
1863. A hólyagesás tüdőlégdagról. U. o.
1864. Idegkórtani esetek. U. o.
A hólyagesás tüdőlégdag gyógyítása. U. o.
1865. Idegkórtani esetek a gyakorlatból. U. o.
Közlemények a Szt. Rókus kórház idegkórosztályáról. U. o.
Értekezés az idegességről. U. o.
1866. Az ízlési érzék tanához. U. o.
Közlemények a Szt. Rókus kórház idegkórosztályáról. U. o.
1867. A weimari cholera-értekezlet. U. o.
A felhási lüktetés. U. o.
Croupos tüdőlob, régibb mellhártyalob maradványaival. U. o.
További közlemények az idegkórtan köréből. U. o.
Baloldali mellhártyaizgadmány, gümös mellhártyalobbal. U. o.
Gyújtogatás egy esete. Törvényszéki orvosi vélemény. U. o.
1869. Vélemény a kórházak országos rendezése tárgyában. U. o.
1870. A pokolvar. U. o.
1872. Adatok a bélrák történetének ismeretéhez. U. o.
Törvényszéki vélemény. U. o.
1873. A derme egy esete. U. o.
A himlőoltásnál állítólag az életbiztosság ellen elkövetett vétség. U. o.
Az ázsiai hányászékelés. Monografia. Kiadta a magyar orvosi könyv-
kiadó társulat.
Gyilkosság szabad önelhatározás mellett vagy a nélkül. U. o.
1874. A betegnek gutaütéses állapota milyen befolyással volt annak ren-
delkező képességére? Orvosi Hetilap.
Sérülések; halál. U. o.
1875. Közlemények a jaborandi hatásáról. U. o.
1876. Adatok a májburkony kór- és gyógytanához. U. o.
1877. Beszéd a belgyógytani kóroda építése tárgyában. U. o.
Néhány szó a hagymáz gyógykezelésének mai álláspontja felől. U. o.
Ugyanezen értekezést a francia, olasz és orosz szaklapok egész ter-
jedelmében átvették.
Újabb adatok a májburkony kór- és gyógytanához. U. o.
1878. További adatok a májburkony kór- és gyógytanához. U. o.
Emlékbeszéd Wunderlich tanár fölött. Orvosegyleti Évk.

1880. A szívbillentyűk viszonylagos elégtelenségéről. Orv. Hetil.

Az újabbkori kór- és gyógytan módszereiről. Népszerű előadás. Kiadta a k. m. Term.-tud. Társulat.

1882. Emlékezés Skoda József tanár felett. Orv. Hetil.

1883. A májliktetés egy ritka esetéről. U. o.

A rothadó hörgglobnak higanybelégzések után gyógyulása. U. o.

1884. Adatok a rostonyás tüdőlob kórtanához. U. o.

Német nyelven megjelent külön munkái:

A Billroth és Pitha-féle sebészeti tankönyvben szerző a pokolvarról és a takonykórról szóló fejezeteket írta.

Az Eulenburg-féle „Realencyclopädie der gesammten Heilkunde“ című munkában e következő fejezeteket írta: a tüdőlobról, a tüdővérszről, a tüdő-ateliktasiáról, a tüdőlégdagról, a véres tüdőtömlületről, a tüdővízenyről, a tüdőüszökről.

E kimutatásba nincsenek felvéve a szerzőnek nagyszámú bíráló, ismertető, vitakozó apróbb közleményei; úgyszintén nincsenek bennük megemlítve azok a számos tudományos értekezések, a melyeket az oldala mellett működő tanítványai az ő vezetése alatt dolgoztak ki és tettek közzé.

29. Moesáry Sándor a M. N. Muzeum állattani osztályának segédőre, levelező tagul ajánlva

a) Frivaldszky János rendes tagtól.

Már az 1882-ik évben szerencsém volt Moesáry Sándor urat, az állattani tudományok, jelesen pedig a hártaröpű rovarok (Hymenoptera) rendjének buzgó s úgyszólván hazánkban egyedüli művelőjét, a tek. Akadémiának levelező tagúl ajánlani. Ez alkalommal tőle 55 kisebb-nagyobb, részint specialis, részint pedig általános érdekű közleményt soroltam fel, melyek között több, önálló kutatás és beható tanulmány alapján írott munka van, melyek a művelt külföld figyelmét is magukra vonták. Ezek között különösen kiemelendők a következők:

1. *Jellemző adatok Budapest környékének hártaröpű faunájához.* (Budapest és környéke természetrajzi, orvosi és közművelődési leírása. I. köt. 1879. 364—386 lap), mely számos, igen becses új adatot tartalmaz a Budapest környékén élő méhek és darázsok életére, megjelenési idejére s az általuk látogatott virágokat illetőleg, vagy más egyéb biológiai jelenségekre vonatkozólag.

2. *Újabb adatok Temesmegye hártaröpű faunájához.* (M. Tud. Akadémia mathemat. és természettudományi Közlemények. XVI. köt. 1879, 1—70. lap), melyben 9 új fajon kívül, számos olyan, hazánk faunáját kiválóan jellemző méhfaj van magyar és latin nyelven leírva, melyek eddig vagy csak kevéssé, vagy tévesen voltak ismerve, synonymjaik először összeállítva és biológiailag is megfigyelve.

3. *A magyar fauna másnéjű darázsai.* (Heterogynidae faunae Hungaricae). (M. Tud. Akadémia mathem. és természettud. Közlemények. XVII. Köt. 1880. 1—96. lap), mely az első magánrajz a hártaröpűekről, s a külföldön szíves fogadtatásra talált, miután részben latin nyelven is van írva.

Moesáry ezóta ismét több jeles munkával gyarapította a hazai s külföldi irodalmat. Így 1882-ben „*A magyar fauna fémdarázsai.*“ (Chrysididae faunae Hungaricae) című pályaművével megnyerte a M. Tudom. Akadémia által kitű-

zött Vitéz-féle jutalmat, s más két társa dícsérettel lett kitüntetve. E munkája mint a M. Tud. Akad. III. osztályának külön kiadványa jelent meg, s a külföldön igen szép fogadtatásban részesült a szakbuvárok részéről, mert — mint több évi szorgalmas kutatás és önálló tanulmány eredménye — számos tévedést igazít helyre, összeállítja gondosan a szerfölött bonyolult synonymiát, melyet ezeknél még ki sem kísérelt meg; e magánrajz e végből ez érdekes családra nézve elsőrangú forrásnak tekintendő. Ugyanez évben jelent meg tőle a Nemzeti Múzeum által kiadott Természettud. Füzetek VI-ik kötetének 1—122 lapjain s külön kiadásban is „*Literatura Hymenopterorum*“ című munkája, mely a hártyaröpű rovarok világirodalmát foglalja magában, latin bevezetéssel, rég érzett hiányt pótol s nélkülözhetlen segédkönyv e szakmával foglalkozó szakbuvároknak. — 1883-ban megjelentek tőle: 1. *Aus der Geschichte der Literatur der Goldwespen* és *Zur geographischen Verbreitung der Goldwespen*, (Entomol. Nachrichten. IX. 1883.) — 2. *A dongó méhek életéről* (Természettud. Közlöny. 172-ik szám. 1883.) — 3. *Hymenoptera nova europaea et exotica. Európai és másföldi új hártyaröpűek*. (Értekezések a természettudományok köréből. Kiadja a M. Tud. Akadémia. XIII. köt. 11. szám. 1883. 1—72 lap), mely 84 új fajnak latin, a magyarországiaknak magyar leírását is foglalja magában négy világrészből. E munka is igen szíves fogadtatásra talált.

Mocsáry tehát első ajánlatom óta is folytonos irodalmi tevékenységet s nem mindennapi szorgalmat fejtett ki. A M. Tud. Akadémia kiadásában eddig 9 terjedelmesebb dolgozata látott napvilágot, a 10-ik (Jellemző adatok Erdély hártyaröpű rovarainak faunájához) most van sajtó alatt. Eddig több mint 200 új s mintegy 60 más kevésbé vagy tévesen ismert fajt írt le latin nyelven négy világrészből; melyek a tudomány közkincsévé váltak, s a világirodalomba fölvétettek. Összeköttetésben és levelezésben áll csaknem az összes kiválóbb szakbuvárokkal, kik bizonyos családokra nézve gyakran fordulnak hozzá véleményének kikérése végett, s küldenek be különféle fajokat meghatározás végett, s napjainkban már alig jelenik meg nagyobb munka Európában a Hymenopterákról, melyekben Mocsáry nevével s tudományos munkálkodásának eredményével ne találkozni, mint ezt André franczia, Kirby angol, Schmiedeknecht latin-német, Kohl német, Gribodo olasz nagy munkái bizonyítják.

Ily sikeres, a külföld által is méltányolt eredménydús tevékenység méltán megérdemli a tek. Akadémia elismerését; miért is Mocsáry Sándor urat levelező tagúl ajánlani ujjalगत bátorodom.

b) Dr. Török József r. tagtól.

Mocsáry Sándor muzeumi segédőr irodalmi működése már a múlt évi tagajánlásokból ismeretes levén, itt újjalगत a külföld által is méltányolt dolgozatai felsorolásába bocsátkoznom felesleges volna, s így csak összegezve hozom köz tudomásra, miszerint 16 évi irodalmi munkássága folytán 60 kisebb nagyobb dolgozata jelent meg, s ezek közül 10 terjedelmesebb az akadémia kiadványaiban. Ő a természetrajznak egy eddigelé kevés figyelemre méltatott részét, t. i. a Hártyaröpűek rendjét tette tanulmányai kiváló tárgyául s e téren európai elismerést vívott ki magának. Eddigelé ugyanis 260 új s 60 kevésbé ismert Hymenopterát írt le négy világrészből. Minélfogva őt az osztály figyelmébe újjalगत a legmelegebben ajánlani kötelességemnek ismertem.

30. Dr. Henle Jakab, a göttingai egyetem boncztani tanára, titkos tanácsos, kültagul ajánlva

a) Lenhossek József r. tagtól.

Dr. Henle Jakab, jelenleg a világ leghíresebb boncztanára, kinek nemcsak emberi, de összehasonlító boncztani és szövettani felfedezései örök becsüek és irodalmi téren szerzett érdemei is az egész világon el vannak ismerve, nevezetesen „Handbuch der systematischen Anatomie“ czímű műve már több kiadást is ért.

Azonkívül Dr. Henle Jakab tanár a berlini, bécsi, párisi, londoni, edinburgi, müncheni, würzburgi, pétervári, stockholmi, brüsseli, upsalai, amsterdami, koppenhágai, prágai, zürichi, florenzi, philadelphiai, bostoni stb. akademiáknak s kis részt tudós társaságoknak igen kevés kivétellel, tiszteleti tagja.

Nevezetesebb nagyobb munkái közt csak a következőket említem fel:

1. *De membrana pupillari aliisque oculi membranis pellucetibus.* Bonnae, 1832. 4-ed rétbén.

2. *Ueber Narcine, einer neuen Gattung electrischer Rochen nebst einer Synopsis der electrischen Rochen.* Berlin, 1834. 4-ed rétbén.

3. *Symbolae ad anatomiam villorum intestinalium, imprimis eorum epithelii et vasorum lacteorum.* 1837. Berolini, 4-ed rétbén.

4. *Ueber die Schleim- und Eiterbildung und ihr Verhältniss zur Oberhaut* Berlin, 1838.

5. *Vergleichende anatomische Beschreibung des Kehlkopfes mit besonderer Berücksichtigung des Kehlkopfes der Reptilien.* Leipzig, 1839. 4-ed rétbén.

6. *Pathologische Untersuchungen.* Berlin, 1840.

7. *South's Knochenlehre*, deutsch bearbeitet. Berlin, 1840.

8. *Allgemeine Anatomie-Lehre von den Mischungs- und Formbestandtheilen des menschlichen Körpers.* Leipzig, 1841.

9. *Handbuch der rationellen Pathologie.* Braunschweig, 1846.

10. *Handbuch der systematischen Anatomie.* Braunschweig, 1855. 2 kötet.

11. *Handbuch der systematischen Anatomie des Menschen.* 2. Auflage. 1868. 3 kötetben.

12. *Anatomischer Handatlas zum Gebrauche im Sezirsale.* Braunschweig, 1874.

13. *Anthropologische Vorträge.* Heft I. und II. Braunschweig, 1876—1880.

14. *Grundriss der Anatomie des Menschen.* Braunschweig, 1880.

Értekezések s számtalan czikkek a „Berliner medicinische Encyclopaedie“, a „Müller's Archiv, in Zeitschrift für rationelle Medicin és a Cannstadt Jahresberichte“-ben, 1836-tól egész a jelen korig.

b) Mihalkovics Géza, lev. tagtól.

Dr. Henle Jakab, jelenleg a világ leghíresebb boncztanára, kinek nemcsak boncztani és szövettani felfedezései örök becsüek, de irodalmi téren szerzett érdemei is az egész világon el vannak ismerve, s különösen „Handbuch der systematischen Anatomie“ czímű műve már több kiadást ért.

Azonkívül Henle Jakab a berlini, bécsi, párisi, londoni, edinburgi, müncheni, würzburgi, pétervári, stockholmi, brüsseli, upsalai, amsterdami, koppenhágai, prágai, zürichi, florenzi, philadelphiai, bostoni stb. akademiáknak s kis részt tudós társaságoknak igen kevés kivétellel tiszteleti tagja.